

Elemente de tactică cu privire la trecerea de la procesul investigativ informativ operativ la procesul penal în cazul investigării infracțiunilor contra securității naționale și de terorism

Tactics of the transition from the operative informative investigative process to the criminal proceedings in the case of offences against national security and terrorism offences

Doru Ioan Cristescu¹

Rezumat: Anchetarea infracțiunilor contra securității naționale și de terorism, cu excepția celor care sunt constatate în mod spontan, presupun în cele mai multe cazuri, *trecerea de la procesul investigativ informativ operativ la procesul penal*, declanșată prin *sesizarea* de către organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale, în condițiile prevederilor art. 61 din C.pr.pen., a organelor de urmărire penală, operațiune care este supusă unor *reguli tactice criminalistice* vizând *alegerea momentului oportun* ale acestei transgresări, precum și în ce privește *efectele asupra procedurilor investigative informativ operative* utilizate până la momentul respectiv, în sensul de a se clarifica dacă acestea se întrerup și sunt continuate prin folosirea procedurilor probatorii din procesul penal sau se continuă în paralel cu aceste procedee probatorii, până la momentul ajungerii la termenul de valabilitate al mandatului de securitate națională, în temeiul cărora au fost autorizate. În intervalul de timp – mai lung sau mai scurt – al parcurgerii momentelor de *descoperire – constatare – sesizare*, activitatea ilicită, supusă monitorizării, ce constituie obiectul material al procesului investigativ operativ, se desfășoară în continuare, urmând *iter criminis* – ul specific manifestării ilicite concret faptice, prin acte materiale ce constituie acțiuni sau inacțiuni, ce pot constitui o stare de potențial pericol cu grade diferite – de la benign, la malign, mai îndepărtat ori iminent – de pericolozitate pentru valorile ocrotite constituțional și în legislația incidentă domeniului vizat. Din această perspectivă devine extrem de semnificativă *alegerea momentului*, din desfășurarea activității /lor ilicite monitorizate, în care, organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale, vor proceda la *constatarea comiterii unei /unor infracțiuni contra securității naționale și de terorism* și, implicit, la *sesizarea* organelor de urmărire penală, finalizând în felul acesta procesul investigativ informativ operativ. Dacă activitățile de *descoperire, constatare și sesizare* sunt supuse unor reguli procedurale penale și normative (*prevăzute de legea organică și de ordine interne emise de organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității*

¹ Doctor în Drept, fost Procuror șef birou investigarea infracțiunilor de terorism și contra siguranței naționale - PICCJ-DIICOT structura centrală, fost director al Institutului Național de Expertize Criminalistice (INEC) București, email: id.cristescu@gmail.com.

naționale), pentru operațiunea de alegere a momentului optim pentru constatarea comiterii unei /unor infracțiuni contra securității naționale și de terorism și sesizarea organelor de urmărire penală cu respectiva constatare se impune *instituirea unor reguli tactice criminalistice, ceea ce își propune prezentul demers.*

Cuvinte-cheie: infracțiuni contra securității naționale și de terorism; proces investigativ informativ operativ; proces penal; descoperire, constatare și sesizare a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism.

Abstract: The investigation of offences against national security and terrorism offences, with the exception of those that are found spontaneously, involves in most cases the transition from the operative informative investigative process to the criminal proceedings, triggered by the notification by the bodies responsible for law enforcement in the field of national security, under the provisions of Art. 61 of the Romanian Criminal Procedure Code, of the criminal investigation bodies, an operation that is subject to forensic tactical rules aimed at *choosing the appropriate time* of this transgression, and regarding *the effects on the operative informative investigative procedures* used until that time, in the sense of clarifying whether these are interrupted and continued by the use of the evidentiary proceedings in the criminal proceedings, or continued in parallel with these evidentiary proceedings, until the expiry of the period of validity of the national security warrant, under which they were authorised.

Keywords: offences against national security and terrorism offences, operative informative investigative process, criminal proceedings, tactical rules.

1. Procesul investigativ informativ operativ și procesul penal

1.1. Precizări despre procesul investigativ informativ operativ și procesul penal

Activitatea de *descoperire și urmărirea penală* a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism *constituie un proces investigativ*, reprezentând rodul unui complex de activități care se derulează de organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale (*culegerea de informații generale și/sau cele destinate unui caz individual dedus instrumentării*), ce anticipează *activitatea probatorie* derulată de organele judiciare, atunci când acestea sunt sesizate în legătură cu comiterea unei/unor astfel de infracțiuni și este caracterizat cel mai bine, în aprecierea noastră, prin termenul de „*investigare*”², întrucât surprinde complet amplitudinea demersurilor întreprinse, iar pe de altă parte este tot mai des utilizat în doctrina și practica judiciară și criminalistică.

Instrumentarea cauzelor penale având ca obiect infracțiuni contra securității naționale și acte de terorism incorporează:

- a) *procesul investigativ informativ-operativ („activitățile specifice”)*, ce se derulează în exclusivitate de organele de informații și se desfășoară, în faza

² *Investigație (investigare)* = cercetare, studiere minuțioasă, efectuată sistematic, cu scopul de a descoperi ceva. *Investigativ* = adverb prin care se determină sensul verbului a investiga, arătând modul acțiunii. (potrivit Dicționarului Explicativ al Limbii Române (DEX online), [Online la] <https://dexonline.ro/>, accesat la 02.06.2020.

anterioară începerii urmăririi penale (extraprocesual penal) putând constitui temei pentru dispunerea începerii urmăririi penale

- b) *procesul investigativ penal*, realizata de organele judiciare și/sau cu sprijinul organelor răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale, și se desfășoară în faza de urmărire penală (procesul penal).

1.2. Definiții, elementele componente și trăsături caracteristice proprii, prin care procesul investigativ informativ – operativ se diferențiază de procesul investigativ penal (sau urmărirea penală)

1.2.1. Definiția procesului investigativ operativ

Procesul investigativ informativ operativ reprezintă *ansamblul activităților complexe, secrete, coordonate, dinamice, progresive și succesive, caracterizate prin mobilitate și suplețe, prevăzute de lege, de natură juridică administrativă, destinate culegerii de informații pentru realizarea securității naționale, prin prevenirea, identificarea, contracararea și combaterea amenințărilor la adresa securității naționale, precum și descoperirii infracțiunilor contra securității naționale și de terorism, având ca obiect mijloacele, metodele și procedeele investigativ informativ operative și procedurile de utilizare a acestora.*

1.2.2. Precizări privind procesul investigativ operativ

Procesul investigativ penal sau urmărirea penală a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism constituie *faza procesului penal destinată strângerii probelor necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea persoanelor care au săvârșit o infracțiune și la stabilirea răspunderii penale a acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată*

1.2.3. Componentele procesului investigativ având ca obiect amenințările la adresa securității naționale și infracțiunile contra securității naționale și acte de terorism, în ansamblul său

1.2.3.1. Procesul investigativ informativ-operativ (caracter secret).

Componente

Procesul investigativ informativ - operativ (caracter secret) este compus din:

A. *Activități informative*, reprezentate de *culegerea de informații generale* despre riscurile și vulnerabilitățile la adresa securității naționale (*de regulă, stări, situații, împrejurări*);

B. *Activități investigative*, reprezentate de identificarea dintre riscurile și vulnerabilitățile existente, pe acelea care reprezintă amenințări la adresa securității naționale (*fapte concrete, posibile sau actuale, precum și persoanele care au comis sau sunt pe cale de a săvârși faptele respective ori au ori au avut o contribuție intelectuală sau materială la materializarea acestora, care au creat condițiile favorabile obiectivării lor în realitatea înconjurătoare*) și documentării acestora, prin date, indicii, informații, exprimate în înscrisuri și dovezi.

1.2.3.1.1. Culegerea de informații

Culegerea de informații pentru realizarea securității naționale, ca și componentă a modalităților metodice și sistematice de cercetare, de cunoaștere și de transformare a realității obiective, ca orice activitate investigativă, devine posibilă prin utilizarea unui instrumentar de cercetare și studierea minuțioasă, efectuată sistematic, prin *mijloace, metode și procedee*, puse la îndemână de legislația incidentă, particularizate ca fiind: informative (*deoarece au rolul de a informa, care servește ca informație*); operative (întrucât sunt caracterizate prin lucrări rapide, expeditivă, active; au *efecte rapide, eficace, eficiente*); specifice (*prin domeniul în care se obiectivează*); secrete (*se desfășoară ocult, întreaga activitate de informații pentru realizarea securității naționale are caracter secret de stat*); speciale (*întrucât au un caracter subsidiar, de excepție, deoarece sunt utilizate numai atunci când informațiile de interes nu se pot obține prin alte mijloace sau metode, aflate la îndemâna oricui, cum ar fi de pildă exploatarea surselor deschise*).

1.2.3.1.2. Acțiunea de descoperire a infracțiunilor

Activitățile investigative cuprind și acțiunea de descoperire a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism și a participanților la săvârșirea acestora și au o finalitate proprie.

1.2.3.2. Alte precizări despre procesul investigativ penal sau urmărirea penală

Procesul investigativ penal sau urmărirea penală, ca parte componentă a procesului *penal* vizează, în esență, probarea (demonstrarea) judiciară a existenței și comiterii infracțiunilor contra securității naționale și de terorism, precum și stabilirea participanților la săvârșirea acestora, în vederea tragerii lor la răspundere penală, cu *mijloacele, metodele, procedeele și tehnicile* puse la dispoziție de prevederile procedural și procesual penale.

1.2.4. Elementele prin care fiecare dintre cele două procese investigative se particularizează

Elementele prin care fiecare dintre cele două procese investigative se particularizează sunt: *prin prevederile legale care le reglementează, prin natura juridică, principiile și funcțiile caracteristice, prin organele și subiecții activi care asigură executarea, prin obiectul de activitate, prin formele de manifestare și fazele pe care le parcurg, prin metodele, mijloacele și procedeele avute la dispoziție și condițiile de utilizare a acestora, prin modalitatea de materializare a rezultatelor activităților desfășurate, prin modurile de interacțiune și cooperare cu alte organe, organisme și instituții proprii fiecăruia dintre ele*.

1.3. Interferența între procesul investigativ informativ-operativ și procesul judiciar

Interferența între procesul investigativ informativ-operativ și procesul judiciar este marcată de modalitățile în care se produce finalitatea procesului

investigativ operativ și este receptată de organele judiciare și se înfățișează după cum vom prezenta în continuare.

1.3.1. Interferența cu procesul judiciar administrativ

Interferența cu procesul judiciar administrativ are ca obiect judecarea cererilor de expulzare și a nepermitterii accesului pe teritoriul României sau interzicerea ori întreruperea șederii pe teritoriul României, aflat în competența exclusivă a Curții de Apel București, potrivit unei proceduri specifice.

1.3.2. Interferența cu procesul judiciar penal

Interferența cu procesul judiciar penal (*adică procesul investigativ penal sau urmărirea penală*) prezintă mai multe aspecte:

1. atunci când procesul investigativ informativ-operativ se finalizează prin *constatarea săvârșirii unei/unor infracțiuni contra securității naționale și de terorism*, urmată de sesizarea organelor de urmărire penală, printr-un act de sesizare. În acest caz, constatarea de către organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale a unei/ unor infracțiuni contra securității naționale sau de terorism se materializează într-un *act de constatare, ce este remis de îndată organelor de urmărire penală, în condițiile prevederilor art. 61 alin. (1) lit. c din C.pr.pen³, ceea ce are semnificația de declanșare a procesului penal având ca obiect infracțiunile sesizate.*

2. *constatarea spontană sau organizată, în flagrant, a unei/unor infracțiuni contra securității naționale ori de terorism*, în condițiile prevederilor art. 293 din C.pr.pen.

3. în cazul *stabilirii existenței altor infracțiuni decât cele contra securității naționale sau acte de terorism*, când datele, informațiile, indiciile, obținute din derularea activității de informații destinate realizării securității naționale, se trimit organelor de urmărire penală:

3.a) fie printr-un act denumit *comunicare, ce are un caracter secret*, în condițiile prevederilor art. 11 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 51/1991 și urmează a fi valorificat de respectivele organe, printr-o *autosesizare*, constituind suportul informativ al sesizării din oficiu de către organele judiciare, ceea ce are semnificația de declanșare a unui proces penal,

3.b) fie, potrivit prevederilor art. 21 alin. (1) din Legea nr. 51/1991 combinat cu art. 61 din C.pr.pen.

³ Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, publicată în M.Of. nr. 486 din 15 iulie 2010, cu modificările și completările ulterioare.

2. Descoperirea și constatarea infracțiunilor contra securității naționale. Finalizarea procesului investigativ informativ operativ. Comunicarea cu caracter secret

2.1. Precizări introductive

2.1.1. Scopul activității de informații

Scopul activității de informații destinate realizării securității naționale rezidă în căutarea, găsirea, cunoașterea, descoperirea amenințărilor la adresa securității naționale și a infracțiunilor contra securității naționale și acte de terorism, pentru preîntâmpinarea, prevenirea și descoperirea unui / unor rezultat / e socialmente periculos / oase grav / e constând – fie în atingerea gravă adusă valorilor fundamentale ocrotite, fie în ce privește factorii umani, fie factorii materiali – specifici și nespecifici -, prin menținerea nealterată și lipsită de disfuncționalități a stării de securitate națională – internă și externă -, acțiuni destinate obstaculării, zăgăzuirii și zădărnirii unor astfel de fapte aflate în desfășurare.

Scopul învederat supra este posibil de realizat prin activități proactive⁴ și, în final, reactive desfășurate în cadrul unui proces investigativ informativ – operativ, care are, printre alte modalități de finalizare, și sesizarea organelor de urmărire penală, pentru declanșarea procesului penal.

2.1.2. Caracteristici ale faptelor îndreptate împotriva securității naționale

Modalitățile concret factive de săvârșire a amenințărilor la adresa securității naționale, a infracțiunilor contra securității naționale și a actelor de terorism relevă că, în majoritatea cazurilor, aceste fapte se comit într-o manieră *ocultă, absconsă, discretă, în clandestinitate, ferit de ochii și auzul terților neimplicați sau necunoscători ai tuturor detaliilor, prin ocolirea și evitarea observării* de către alte persoane a ori-cărui act, care ar putea deconspira intențiile și acțiunile făptuitorilor, greu decelabile, doar în situațiile unor acțiuni spontane, neplănuite sau neplanificate, realizate, de regulă, de autori solitari, săvârșirea acestora are loc *la vedere*.

2.1.3. Identificarea amenințărilor la adresa securității naționale

Pentru ca *amenințarea* la adresa securității naționale să fie fi identificată dintre *riscurile și vulnerabilitățile* la adresa securității naționale, organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale desfășoară un proces

⁴ *Proactivitatea* presupune identificarea posibilelor riscuri și luarea de măsuri anticipative, dar în aceiași măsură și identificarea oportunităților, fără a aștepta ca lucrurile să se schimbe de la sine. (M. Chirilă, Teză de doctorat, *Metodologia investigării speciale a criminalității organizate*, Universitatea de Vest Timișoara, Facultatea de Drept și Științe Administrative, Timișoara, 2009, pp. 60 – 61). Noțiunea de proactivitate se află în conexiune cu conceptul de „intelligence led policing”, respectiv conducerea activității polițienești în baza informațiilor procesate atât în componenta proactivă, ante factum (de prevenire), cât și în cadrul componentei reactive, post factum (de documentare) (a se vedea în acest sens, T.L. Pintilie, *Metode și tehnici de investigare a crimei organizate*, în *Investigarea fraudelor*, sub coordonarea lui G.Ș Ungureanu, vol. II, Editura Sitech, Craiova, 2009, p. 242.

de *căutare* a faptelor care constituie amenințări la adresa securității naționale, pentru a cunoaște eventuala existență – și, în caz afirmativ, în ce fază de desfășurare se află – a unei fapte susceptibile de a constitui amenințare la adresa securității naționale, ocazie cu care poate fi descoperită existența unei / unor amenințări la adresa securității naționale - aflată/e în forme diferite de realizare:

1. *Cunoașterea*⁵ presupune *căutare*⁶ a ceea ce se dorește a cunoaște, iar atunci când ce se găsește ceea ce s-a dorit, acesta (aceasta) devine *descoperit*, fiind imediat succesiv *constatat*.

2. *Cunoașterea* devine realizabilă prin *căutare*, *descoperirea*⁷ este posibilă prin *cunoaștere*, iar constatarea este asigurată de *descoperire*.

3. Prin *cunoaștere* se ajunge la *descoperire* și, apoi, ceea ce s-a descoperit devine un *fapt constatator*, cu care sunt încunoștințate autoritățile și organele abilitate de lege.

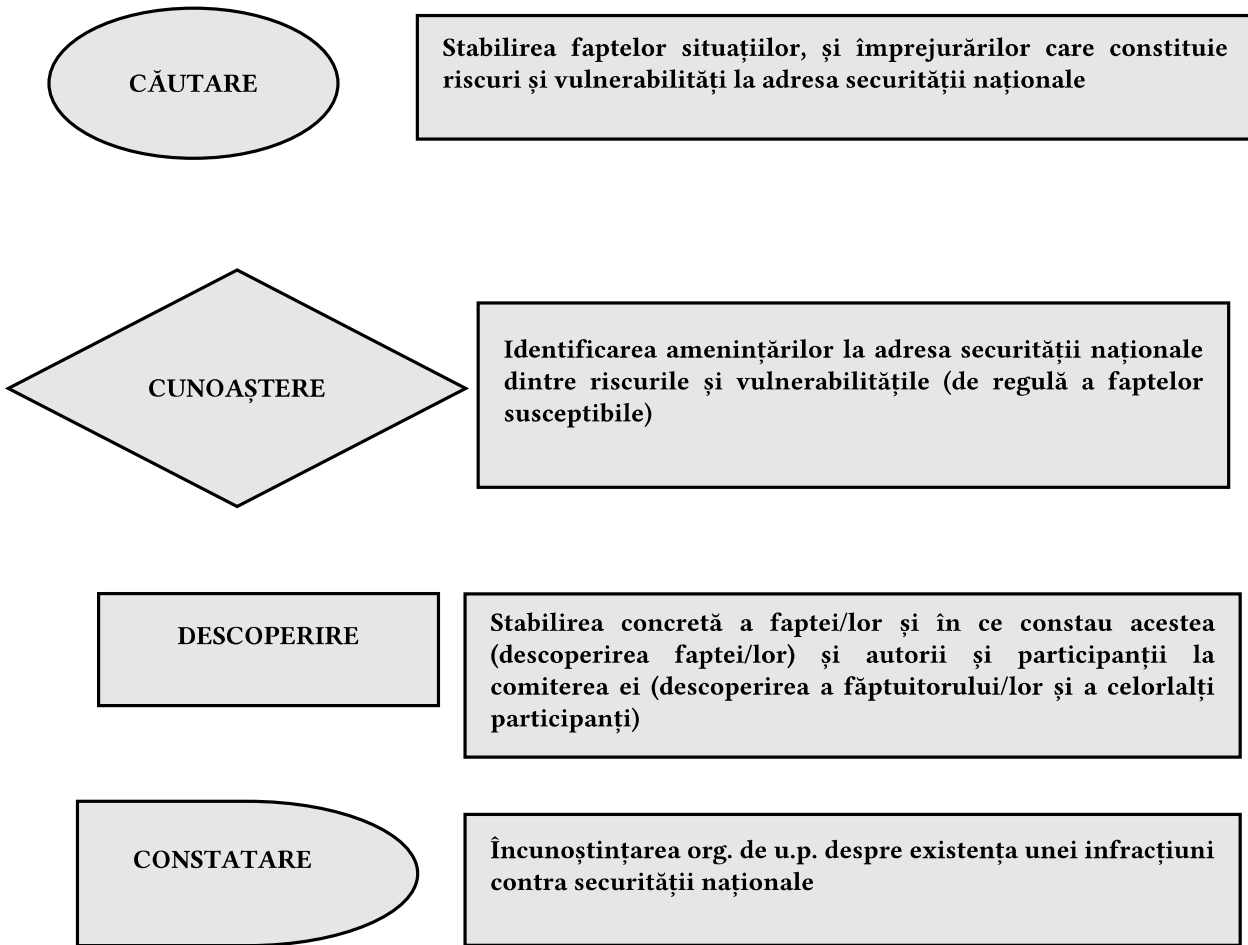
„*Descoperirea*” anumitor *situații, stări sau împrejurări* presupune derularea unui proces de *cunoaștere a ceea ce se dorește a se ști*, de *căutare* cu privire la ceea ce se cunoaște deja a ceva anume, de *descoperire* a ceea ce este interesat căutătorul, pentru ca, în final, *să se constate*, să se stabilească situația descoperită, adică, în cazul ce face obiectul prezentei comunicări, *existența situațiilor, stărilor sau împrejurărilor denumite ca amenințări la adresa securității naționale, precum și a persoanelor implicate*.

⁵ „*Cunoașterea*” este rezultatul acțiunii exprimate de verbul „a cunoaște” (care are semnificația de a avea sau a dobândi cunoștințe pe baza studiului, experienței, de a lua cunoștință de ceva, de a lua cunoștință în chip veridic de obiectele și de fenomenele înconjurătoare, a stabili în chip obiectiv natura, proprietățile unui lucru, relațiile dintre fenomene, a le da o interpretare conformă cu adevărul) însemnând reflectarea în conștiință a realității existente independent de subiectul cunoscător, faptul de a poseda cunoștințe, informații, date asupra unui subiect, asupra unei probleme. (Academia Română – Institutul de Lingvistică Iorgu Iordan – Al. Rosetti, *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, DEX, Editura Univers Enciclopedic, București, 2016, p. 283).

⁶ „*Căutare*” este rezultatul acțiunii exprimate de verbul „a căuta” (care are semnificația de a încerca să găsească pe cineva sau ceva, a cerceta, a examina) însemnând cercetare făcută cu scopul de a găsi ceva, osteneală, năzuință. (Academia Română – Institutul de Lingvistică Iorgu Iordan – Al. Rosetti, *Dicționarul Explicativ(...)*, op. cit., p. 177).

⁷ „*Descoperire*” este rezultatul acțiunii exprimate de verbul a descoperi (vb. tranz., care are semnificația de a găsi un lucru căutat, necunoscut sau ascuns, a afla), însemnând rezultatul a ceea ce a fost descoperit, revelație. (Academia Română – Institutul de Lingvistică Iorgu Iordan – Al. Rosetti, *Dicționarul Explicativ(...)* op. cit., p. 323).

21

2.1.4. Clarificări de sens

„A descoperi” nu este sinonim cu „a constata”, astfel că nici „descoperirea” nu este echivalentă semantic cu „constatarea”, ceea ce din perspectiva procesului investigativ informativ – operativ, înseamnă că, *nu se poate constata o amenințare la adresa securității naționale sau o infracțiune contra securității naționale sau de terorism, înainte ca astfel de manifestări ilicite să fi fost descoperite.*

2.1.5. Precizări privind activitatea de realizare a securității naționale

Cu prilejul derulării activității de realizare a securității naționale, *căutarea și cunoașterea amenințărilor interne sau externe ce pot aduce atingere valorilor prevăzute în art. 1 din Legea nr. 51/1991, conduce la descoperirea și constatarea unei / unor amenințări la adresa securității naționale și se îndeplinește secvența de prevenire și înlăturare, iar prin sesizarea organelor de urmărire penală cu descoperirea și constatarea existenței unei / unor infracțiuni contra securității naționale sau de terorism este împlinită secvența de înlăturare și reprimare, prin declanșarea acțiunii reactive judiciare a respectivelor amenințări interne și externe.*

2.1.6. Elemente care trebuie descoperite și constatate

Acțiunea de “*prevenire și înlăturare a amenințărilor interne sau externe ce pot aduce atingere valorilor prevăzute în art. 1 din Legea nr. 51/1991*”, ca și componentă a activității de informații pentru realizarea securității naționale statuată prin prevederile art. 2 din Legea nr. 51/1991, este finalizată, atunci când, urmare a procesului investigativ informativ – operativ, organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale, *descoperă și constată*:

1. faptul că un *cetățean străin* a desfășurat sau desfășoară ori există *indicii temeinice* că intenționează să desfășoare activități de natură să pună în pericol securitatea națională sau ordinea publică, procedează la sesizarea procurorului competent în vederea declanșării *procedurii de declarare ca indezirabil a acestuia (conform art. 86 alin. (1) din O.U.G. nr. 194/2002)*,

2. existența unor date sau indicii temeinice despre faptul că unul sau mai mulți *cetățeni străini sau apatrizi, solicitanți de azil, refugiați ori victime ale conflictelor armate al căror statut și regim sunt reglementate prin legi speciale* intenționează să desfășoare acte de terorism ori de favorizare a terorismului, sesizează procurorul:

- a) pentru a se dispune măsura de declarare ca persoană indezirabilă pentru România
- b) ori pentru dispunerea întreruperii dreptului de ședere în țară,
- c) dacă împotriva acestora nu s-a dispus măsura nepermitterii ieșirii din țară, potrivit legii privind regimul străinilor în România (conform art. 44 din Legea nr. 535/2004).

2.1.7. O analiză a noțiunii de „descoperire”, cu referire la faptele îndreptate împotriva securității naționale

Procesul investigativ informativ-operativ desfășurat pe filiera *căutare – cunoaștere – descoperire*, în scopul „*cunoașterii, prevenirii și înlăturării*” amenințărilor interne sau externe ce pot aduce atingere valorilor prevăzute în art. 1 din Legea nr. 51/1991 este finalizat prin *constatarea*, materializată în *procesul verbal de constatare* adresat organelor de urmărire penală, atunci când amenințarea (ile) contra securității naționale este (sunt) susceptibilă/le de a se circumscrie condițiilor de tipicitate pentru existența unei/unor infracțiuni contra securității naționale sau acte de terorism ori când infracțiunea/ile este /sunt în faza de pregătire sau a (au) fost deja săvârșite, acoperind *secvența de cunoaștere* a amenințărilor interne sau externe ce pot aduce atingere valorilor prevăzute în art. 1 din Legea nr. 51/1991, ca și componentă a activității de informații pentru realizarea securității naționale statuată prin prevederile art. 2 din Legea nr. 51/1991.

În legislația procesual și procedural penală *nu se face referire în niciun fel la activitatea de descoperire a infracțiunilor*, în general, și a infracțiunilor contra securității naționale și acte de terorism, în special, deși, pentru ca activitatea de urmărire penală să-și realizeze *obiectul* (art. 285 alin. (1) din C.pr.pen.), iar organele de urmărire penală să-și îndeplinească *obligația de a strânge și administra probe* (art. 5 alin. (2) din C.pr.pen.), precum și aceea *de a strânge datele ori informațiile cu*

privire la existența infracțiunilor, după ce au fost sesizate (conform art. 306 alin. (1) din C.pr.pen.), infracțiunile cu care au fost sesizate, aflate în curs de săvârșire ori săvârșite deja, trebuie să fie descoperite și deduse urmării penale și organelor care exercită această funcție judiciară, conform art. 3 alin. (4) din C.pr.pen.

Cu alte cuvinte, *nu se pot strânge și administra probe față de ceea ce nu există sau nu a fost adus la cunoștința organelor îndrituite*, deci, ceea ce se presupune, de către alte organe decât cele judiciare, că ar putea constitui infracțiune – în pregătire sau comisă deja – și ceea ce s-a *descoperit* sau s-a *constatat*, în afara procesului penal, trebuie aduse la cunoștința acestor organe, pentru a se putea declanșa procesul penal.

Codul de procedură penală se referă, în exclusivitate, la *activitatea de constatare a infracțiunilor*, în general, și a infracțiunilor contra securității naționale și acte de terorism, în special, atunci când reglementează *actele încheiate de unele organe de constatare* (art. 61 din C.pr.pen.), între care sunt incluse și organele de ordine publică și siguranță națională art. 61 alin. (1) lit. c din C.pr.pen.), precum și la atribuțiile unor organe ale administrației (*cum, ar fi, de exemplu, art. 11 – 12 din Legea nr. 14/1992, art. 14 lit. f) din Legea nr. 191/1998 (în ce privește organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale), art. 19 lit. r) din Legea nr. 550/2004 (Jandarmeria Română), art. 21 lit. u din O.U.G. nr. 104/2001 (Poliția de Frontieră), art. 106 din Legea nr. 107/1996 (Legea apelor), art. 10 – 11 din Legea nr. 61/2011 (Departamentul de Luptă Antifraudă – DLAf), art. 350 din Legea nr. 207/2015 (Codul de procedură fiscală) ș.a.*

Din perspectiva *procesului investigativ informativ – operativ și al urmării penale, descoperirea* se produce în timpul derulării primului proces, iar *constatarea* este la *interferența dintre cele două procese*, constituind primul pas pentru declanșarea procesului penal.

Nici în titlul și nici în conținutul Legii nr. 51/1991 *nu este utilizată noțiunea de “descoperire”* pentru a se face referire la activitatea de descoperire a infracțiunilor contra securității naționale și acte de terorism și nici atunci când se stipulează despre activitățile desfășurate de organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale, utilizându-se doar formularea „cunoașterea, prevenirea și înlăturarea amenințărilor interne sau externe ce pot aduce atingere valorilor prevăzute în art. 1” (art. 2 alin. (1) din Legea nr. 51/1991: „Securitatea națională se realizează prin cunoașterea, prevenirea și înlăturarea amenințărilor interne sau externe ce pot aduce atingere valorilor prevăzute în art. 1”), *spre deosebire*, de pildă, de Legea nr. 78/2000 denumită „*pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție*”, iar, în art. 1 din lege, se menționează că „*legea instituie măsuri de prevenire, descoperire și sancționare a faptelor de corupție(...)*”.

Neutilizarea noțiunii de “*descoperire*”, referitor la activitatea organelor răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale, fie în ce privește amenințările la adresa securității naționale (Legea nr. 51/1991, Legea nr. 14/1992), fie cu referire la infracțiunile contra securității naționale și acte de terorism (codul de procedură penală), este de natură să producă ori confuzii ori nedumeriri, oricum o lipsă de acuratețe, în legătură cu CINE, CÂND și CUM trebuie, *poate și este obligat*

să descopere și nu numai să constate infracțiunile contra securității naționale și acte de terorism, nedecelindu – se rolul și importanța organelor răspunzătoare cu aplicare legii în domeniul securității naționale în ce privește activitatea complexă de descoperire a acestor categorii de infracțiuni, cu particularități semnificative în raport de alte categorii de infracțiuni.

În realitate, este evident că, procesul investigativ informativ – operativ, cu etapele, stadiile și fazele în care se derulează oferă posibilitatea cunoașterii amenințărilor la adresa securității naționale, descoperirii și constatării existenței infracțiunilor contra securității naționale și acte de terorism, presupune, înainte de orice și în primul rând “cunoașterea” manifestărilor susceptibile de a constitui asemenea fapte ilicite, așa că, în aprecierea noastră, utilizarea noțiunii de „cunoaștere”, în sintagma: „*cunoașterea, prevenirea și înlăturarea amenințărilor interne sau externe ce pot aduce atingere valorilor prevăzute în art. 1*”, care se referă la modurile de realizare a securității naționale, surprinde atât formula de “descoperire”, cât și cea de “constatare”.

2.2. Descoperirea infracțiunilor contra securității naționale și acte de terorism

2.2.1. Descoperirea infracțiunilor contra securității naționale sau actelor de terorism -moment de demarcație între procesul investigativ operativ și urmărirea penală

Descoperirea unei infracțiuni contra securității naționale și acte de terorism presupune, de regulă, *parcursarea etapizată a activităților specifice și a procesului investigativ-operativ, nefiind exclusă, funcție de cantitatea și calitatea informațiilor obținute din activitățile întreprinse, ajungerea timpurie la stadiul final, respectiv la utilizarea procedurilor investigative informativ operative specifice, cu autorizarea magistratului competent funcțional, după cum și durata în timp a folosirii acestora să fie scurtată, de descoperirile concrete realizate de organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale, la un moment dat, referitoare la stadiul de evoluție al formei de realizare a infracțiunii, la gradul de pericol social pe care îl reprezintă la acel moment activitățile materiale derulate de făptuitori, la gradul de pericol potențial pentru valorile ocrotite de lege, prin învinovățirea infracțiunilor contra securității naționale și acte de terorism, toate aceste situații fiind determinate de activitatea mai mult sau mai puțin precipitată ori mai mult sau mai puțin îndelungată derulată de către subiecții activi ai amenințărilor la adresa securității naționale.*

A descoperi infracțiunea/ile contra securității naționale și acte de terorism constituie rezultatul unei activități care premerge sesizării organelor de urmărire penală și începerii urmăririi penale și se efectuează de către alte organe decât cele judiciare, respectiv de organe ale administrației de stat în atribuțiile cărora se înscrie apărarea valorilor ce constituie obiectul juridic generic al acestor categorii de infracțiuni, adică cele cu atribuții în domeniul securității naționale, sintagma de securitate națională, devenind realizabilă prin căutarea și cunoașterea faptelor ce pot constitui potențial ceea ce legiuitorul a denumit drept amenințări interne sau

externe ce pot aduce atingere valorilor prevăzute în art. 1 din Legea nr. 51/1991 (conform art. 2 alin. (1) din Legea nr. 51/1991).

Descoperirea unei infracțiuni contra securității naționale și acte de terorism devine un *fact constatator al unei posibile infracțiuni*, dar *demonstrarea juridică a existenței acesteia*, reprezintă un *act reconstitutiv al activității infracționale* – referitor la fapte și la persoane – *cu mijloacele, metodele și procedeele menționate, în exclusivitate, de codul de procedură penală*, posibil de realizat printr - un *suport probator exhaustiv*, deci prin administrarea probelor în condițiile expres prevăzute de codul de procedură penală, adică după dispunerea începerii urmăririi penale (art. 305 din C.pr.pen.).

Modalitatea concretă în care (*adică, cum și în ce manieră*) au fost descoperite amenințările la adresa securității naționale și/sau infracțiunile contra securității naționale sau acte de terorism este apanajul exclusiv al organelor răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale, ceea ce se află sub *cupola protecției secretului de stat*, iar administrarea probatoriului prin care să se dovedească (demonstreze) juridic, în condițiile prevăzute de dispozițiile legale – procedural și procesual penale - existența infracțiunii și ai autorilor acesteia, eventuala participare penală, stabilirea laturii subiective, circumstanțele reale și personale, fiind rolul organelor judiciare, situație în care nu mai este impus caracterul secret al activității.

În actuala reglementare procedural și procesual penală nu sunt acceptate drept mijloace de probă *datele, indiciile, informațiile* obținute anterior sesizării organelor judiciare, chiar dacă, în situația utilizării procedeele investigative informativ – operative, acestea au fost obținute prin mijloace legale, în condițiile prevăzute de procedura instituită de Legea nr. 51/1991, fiind astfel susceptibile de a avea aptitudinea de a reprezenta „*orice alt mijloc de probă care nu este interzis de lege*” – *art. 97 alin. (2) lit. f) din C.pr.pen.* - , și, *pe cale de consecință, elementele factuale obținute astfel să poată constitui probe, în înțelesul dispozițiilor art. 97 alin. (1) din C. pr.pen.*⁸, situație care era însă acceptată în vechea arhitectură normativă a investigației penale (*urmărirea penală*), prin existența *instituției actelor premergătoare* și a vocației unor date, indicii obținute în această fază ce premergea procesului penal, de a putea constitui mijloc de probă în procesul penal.

În *aprecierea noastră*, noțiunea de „*descoperire*” a *infracțiunilor contra securității naționale și acte de terorism* reflectă mai corespunzător cu ceea ce se petrece în *realitatea investigativă informativ operativă*, decât *formularea utilizată în codul de procedură penală prin noțiunea de „constatare”*, iar *acțiunea de descoperire a acestei categorii de infracțiuni este rezultatul unui proces investigativ informativ – operativ.*

Descoperirea infracțiunilor contra securității naționale sau actelor de terorism reprezintă momentul de demarcație între procesul investigativ operativ și urmărirea penală.

⁸ A se vedea *Decizia C.C.R. nr. 55/2020 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 139 alin. (3) teza finală din Codul de procedură penală și ale art. 11 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României (M.Of., partea I nr. 517 din 17/06/2020) paragr. 48, 49, 51, 52 55 - 57, 60.*

Atunci când lucrătorul organului răspunzător de aplicarea legii în domeniul securității naționale a perceput, consecutiv activităților desfășurate cu mijloacele, metodele și procedeele specifice, despre existența reală - *aflată în curs de pregătire sau comisă deja* -, a unei amenințări la adresa securității naționale, care coincide, din punct de vedere substanțial și sub aspectul laturii obiective, cu existența unei infracțiuni contra securității naționale sau de terorism, aflată întruna din formele de realizare încriminată de legea penală, înseamnă că s-a realizat descoperirea unei infracțiuni contra securității naționale sau act de terorism.

La *joncțiunea și juxtapunerea* între activitățile nominalizate ca amenințări la adresa securității naționale și actele materiale care se circumscriu infracțiunilor contra securității naționale și de terorism, *când* aceste forme de exteriorizare a manifestărilor ilicite *se interferează*, are loc demarcația între activitatea de natură juridică administrativă, derulată de organele răspunzătoare de aplicarea legii în domeniul securității naționale (*denumită generic proces investigativ informativ – operativ*), pe de o parte și activitatea de natură judiciar penală de urmărire penală (*denumită și proces investigativ penal*) derulată de organele judiciare.

2.2.2. Reguli tactice

Regulile tactice aplicabile *momentului descoperirii existenței unor fapte amenințare la adresa securității naționale și susceptibile de a constitui infracțiune contra securității naționale și acte de terorism* sunt:

1. Verificarea, înainte de toate, dacă fapta, situația, împrejurarea investigată informativ operativ ca amenințare la adresa securității naționale *există efectiv în realitate*, prin *operațiunea de selectare și extragere* din mulțimea de elemente factice concrete rezultate din datele, indiciile și informațiile obținute prin derularea procesului investigativ informativ operativ, a elementelor caracteristice ce corespund modelului tip de fapte, situații, împrejurări, acțiuni – inacțiuni, descris în norma legală tip, în care sunt denumite generic amenințările la adresa securității naționale, respectiv art. 3 lit. a) – m) din Legea nr. 51/1991, precum și dacă au relevanță în raport de condițiile de tipicitate descrise în modelul legal de încriminare a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism, din codul penal și legile penale speciale;

2. Realizarea cunoașterii, pe cât este posibil, integral, în amănunt și profunzime, sub toate aspectele, a faptelor, situațiilor, împrejurărilor, acțiunilor – inacțiunilor rezultate *din materialul informativ obținut*, pe care le apreciază din punct de vedere cantitativ și calitativ, sub aspectul relevanței (*utilității, concludenței și pertinentei*), în vederea *comparării* cu modelul legal de încriminare a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism;

3. Realizarea cunoașterii ipotezelor teoretice de manifestare concretă în realitatea înconjurătoare din domeniul vizat, a faptelor, situațiilor, împrejurărilor, acțiunilor - inacțiunilor încadrate ca amenințare la adresa securității naționale, precum și a prevederilor penale substanțiale referitoare la infracțiunile contra securității naționale sau de terorism, pentru a fi în măsură să se procedeze la *confruntarea și corespondența dintre baza factuală concret faptică, ca produs al*

procesului investigativ informativ operativ și elementele obiective din conținutul constitutiv al infracțiunilor în discuție.

2.2.3. Evaluarea datelor, informațiilor și indiciilor

Evaluarea datelor, informațiilor și indiciilor obținute ca produs al procesului investigativ informativ operativ *după descoperirea amenințării la adresa securității naționale și aprecierea posibilității de a constitui infracțiune contra securității naționale sau acte de terorism constă în următoarele activități și obținerea răspunsului la următoarele întrebări:*

1. Să se constate dacă există posibilitatea reală ca activitatea ce se circumscrie condițiilor de tipicitate a unei / unor infracțiuni contra securității naționale sau acte de terorism să se realizeze efectiv;

2. Să se clarifice dacă și în ce măsură fapta/ele concretă/e cunoscute, descoperite în urma investigației informativ operative sub aspectul de amenințare/țări la adresa securității naționale investigate, descoperite, au aptitudinea de a leza ceea ce legiuitorul a înțeles prin noțiunea de “*securitate națională*”, *valori naționale, interese naționale, precum și interese și obiectivele naționale de securitate* și îndeplinesc condițiile și cerințele de tipicitate a unei / unor infracțiuni contra securității naționale sau acte de terorism, pentru a fi constatate în acest sens și pentru a fi sesizate organului de urmărire penală, în vederea declanșării procesului penal, ceea ce se realizează prin *constatarea și compararea concordanței dintre structura și conținutul obiectiv al actelor materiale comise de către făptuitori cu norma de incriminare pentru infracțiunile contra securității naționale;*

3. Dacă din poziționarea subiectivă a făptuitorului /ilor rezultă probabilitatea trecere de la acțiunea de amenințare la adresa securității naționale la realizarea efectivă a acesteia, cu alte cuvinte seriozitatea acțiunii acestora ;

4. Să se facă o apreciere obiectivă , neutră și imparțială dacă mijloacele, metodele și căile întrebuintate de către făptuitor/i sunt idonee de punere în operă, materializarea și aducerea la îndeplinire a acțiunii – inacțiunii.

2.2.4. Definiție

Descoperirea infracțiunilor contra securității naționale și de terorism înseamnă ansamblul de activități subsumate procesului investigativ informativ operativ prin care se caută, se cunosc și, în final se identifică dintre riscurile, și vulnerabilitățile posibile acele amenințări concrete la adresa securității naționale, ce constau în fapte săvârșite de autorii acestora, care se circumscriu condițiilor de tipicitate ale unei / unor infracțiuni contra securității naționale sau acte de terorism și este obiectivată în materialele procesului investigativ informativ operativ, ce are caracter secret.

2.3. Constatarea infracțiunilor contra securității naționale și acte de terorism

Constatarea infracțiunilor contra securității naționale și acte de terorism reprezintă *una din formele de sesizare a organelor de urmărire penală* cu privire la

descoperirea unor fapte aflate în curs de desfășurare ori care s – au săvârșit deja și identificarea persoanelor care le – au comis / fapte care se materializează în procesul verbal încheiat conform prevederilor art. 61 din C.pr.pen.

O astfel de situație oferă posibilitatea ca procesul investigativ informativ – operativ să fie continuat, după dispunerea începerii urmăririi penale în cauză, potrivit prevederilor art. 305 alin. (1) din C.pr.pen., prin efectuarea urmăririi penale cu utilizarea procedeelor denumite generic de codul de procedură penală „*supraveghere tehnică*”, ceea ce înseamnă monitorizarea în continuare a manifestării ilicite a făptuitorului/ilor, dar nu mai mult de 6 luni, de la momentul dispunerii măsurii, cu excepția măsurii de supraveghere video, audio sau prin fotografiere în spații private, care nu poate depăși 120 de zile.

„*Constatarea*”, ca rezultat al acțiunii de „*a constata*”⁹, comparativ cu „*descoperirea*”, are semnificația unei activități de *observare, percepție*, cu propriile simțuri sau cu orice mijloace ori prin orice metode adecvate, poate fi *directă, nemijlocită sau intermediată*, în înțelesul utilizat în prevederile legale și se poate realiza în mai multe *modalități distincte*:

1. în mod *întâmplător, spontan*, în timpul sau imediat după săvârșirea unei fapte ilicite, ceea ce nu presupune nicio organizare, planificare, cum ar fi , de exemplu, constatarea unei furt din buzunare într – un mijloc de transport în comun sau al surprinderii unei activități interzise de lege (ca de pildă, *braconaj, consum de substanțe stupefiante, comiterea unei infracțiuni la regimul circulației pe drumurile publice etc.*) și este specifică organelor de poliție, jandarmerie, autoritatea vamală etc.;

2. să fie consecutivă unui *control sau cercetări administrative* (cazul Inspecției Muncii, al Inspectorilor silvici ș.a.m.d.), efectuat /e de inspecțiile de stat, autoritățile, organele de stat, instituțiile publice sau altor persoane juridice de drept public; *Decelarea unei împrejurări sau situații*, care creează suspiciuni rezonabile în legătură cu existența unei infracțiuni aflată în pregătire sau în curs de executare, realizată cu ocazia unui control se referă, în general, la *verificarea unor scripte, înscrisuri, eventual confruntarea între acestea ori confruntarea între realitatea din teren* (de exemplu, stadiul construirii unui edificiu sau cantitatea de materiale încorporată într – o construcție, și consemnările din documente), are în vedere o anumită perioadă de timp supusă controlului, cu posibilitatea eventuală de extindere a acestei perioade și se efectuează în mod organizat, conform unei /unor metodologii stabilite de autoritatea, instituția organul competent funcțional, material și teritorial.

3. poate să fie rezultatul unei *observări și căutări* mai îndelungate în timp rezultat al unei *activități organizate și planificate*, cum este, de pildă, *procesul investigativ informativ – operativ*.

⁹ *Constata, constát*, vb. I. Tranz. = a stabili situația sau starea unui lucru, existența unui fapt, a unui adevăr etc. (Academia Română – Institutul de Lingvistică Iorgu Iordan – Al. Rosetti, *Dicționarul Explicativ*((...)), *op. cit.*, p. 245), a observa, a remarca, a sesiza, a vedea, [Online] la <https://dexonline.ro/sursa/sinonime>, accesat la 15 august 2020.

21 *Constatarea unei /unor infracțiuni contra securității naționale sau de terorism* reprezintă rezultatul final al procesului investigativ informativ operativ prin care s – au perceput de către organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale acele amenințări concrete la adresa securității naționale ce constau în fapte săvârșite de autorii acestora, fiind apreciate ca îndeplinind condițiile de tipicitate ale unei / unor infracțiuni contra securității naționale sau acte de terorism și se materializează în procesul verbal de constatare, prevăzut de art. 61 din C.pr.pen., cu care sunt sesizate organele de urmărire penală constituind actul declanșator al unui proces penal.

2.4. Trăsăturile caracteristice distinctive dintre acțiunile de descoperire și de constatare a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism

Trăsăturile caracteristice distinctive dintre acțiunile de descoperire și de constatare a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism se prezintă după cum urmează:

Tabelul sinoptic 1 reprezentând prezentarea comparativă între trăsăturile caracteristice distinctive dintre acțiunile de descoperire și de constatare a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism

Descoperirea	Constatarea
Presupune derularea unui proces de <i>cunoaștere a ceea ce se dorește a se ști</i> , de <i>căutare</i> cu privire la ceea ce se cunoaște deja a ceva anume, de <i>descoperire</i> a ceea ce este interesat căutătorul.	Rezultatul unei activități de <i>observare</i> , <i>percepție</i> , cu propriile simțuri sau cu orice mijloace ori prin orice metode adecvate.
Premerge faptul constatării	Succede activității de descoperire
Presupune, de regulă, <i>parcurgerea etapizată a activităților specifice și a procesului investigativ – operativ</i> .	Constatarea poate fi: <i>a) directă</i> , <i>b) nemijlocită</i> , <i>c) intermediată</i> Și/sau <i>a) întâmplătoare, spontană</i> ; <i>b) consecutivă unui control sau cercetări administrative</i> ; <i>c) rezultatul unei observări și căutări mai îndelungate în timp, rod al unei activități organizate și planificate</i> , cum este, de pildă, <i>procesul investigativ informativ – operativ</i> .
Procesul investigativ informativ – operativ se desfășoară pe filiera <i>căutare – cunoaștere – descoperire</i> – în scopul „ <i>cunoașterii, prevenirii și înlăturării</i> ” amenințărilor interne sau externe ce pot aduce atingere valorilor prevăzute în art. 1 din Legea nr. 51/1991.	Procesul investigativ informativ – operativ se finalizează prin <i>constatarea</i> , materializată în <i>procesul verbal de constatare</i> adresat organelor de urmărire penală, atunci când amenințarea (ile) contra securității naționale este (sunt) susceptibilă /le de a se circumscrie condițiilor de tipicitate pentru existența unei/unor infracțiuni contra securității naționale sau acte de terorism.

Descoperirea	Constatarea
În legislația procesual și procedural penală <i>nu se fac referiri în niciun fel la descoperirea sau activitatea de descoperire a infracțiunilor</i> , în general, și a infracțiunilor contra securității naționale și acte de terorism, în special, după cum nu este menționată nici în prevederile Legii nr. 51/1991.	În Legea nr. 51/1991 și în legislația procesual și procedural penală, <i>constatarea</i> este prevăzută ca modalitatea de încunoștințare a organelor de urmărire penală, conform prevederilor art. 21 din Legea nr. 51/1991 și a dispozițiilor art. 61 alin. (1) lit. c) din C.pr.pen., de către organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale, pentru infracțiunile constatate în timpul exercitării atribuțiilor prevăzute de lege.
Activitățile prin care se descoperă infracțiunile contra securității naționale sau de terorism se obiectivează în <i>documentele procesului investigativ informativ operativ</i> .	Activitatea de constatare a infracțiunilor contra securității naționale sau de terorism se obiectivează în <i>procesul verbal de constatare</i> .
Modalitatea concretă în care (<i>adică, cum și în ce manieră</i>) au fost descoperite amenințările la adresa securității naționale și/sau infracțiunile contra securității naționale sau acte de terorism și documentele în care se obiectivează activitățile derulate în cadrul procesului investigativ informativ operativ se află sub <i>cupola protecției secretului de stat</i> .	Modalitatea concretă în care (<i>adică, cum și în ce manieră</i>) au fost constatate infracțiunile contra securității naționale sau acte de terorism și procesul verbal de constatare prin care se încunoștințează organele de urmărire penală sunt acte publice.
Acțiunea de descoperire a infracțiunilor contra securității naționale sau de terorism este întotdeauna rezultatul unui proces investigativ informativ – operativ.	Faptul constatării unei infracțiuni contra securității naționale sau de terorism poate să fie și rezultatul unei situații întâmplătoare sau spontane ori consecutivă unui <i>control</i> sau <i>cercetări administrative</i> (de pildă, finanțarea actelor de terorism)

2.5 Reguli tactice

Regula tactică a evaluării permanente a datelor, informațiilor și indiciilor materializate în materialul procesului informativ operativ, prin căutarea continuă a obținerii răspunsului la următoarele probleme:

1. Dacă datele, informațiile, indiciile decelează elemente de fapt concrete, existente în realitatea domeniului investigat ?

2. Dacă datele, informațiile, indiciile ce privesc natura faptei, împrejurările săvârșirii acțiunilor – inacțiunilor *conturează sau nu existența unei/unor amenințări la adresa securității naționale* ?

3. Care este modul de punere în executare a manifestărilor ilicite ?

4. Dacă datele, informațiile, indiciile existente, la un moment dat în conținutul materialului informativ, sunt suficiente din punct de vedere cantitativ și corespunzătoare sub aspect calitativ pentru a configura o apreciere obiectivă ? Când se constată lipsa sau insuficiența unor astfel de date se impune suplimentarea informațiilor;

5. Dacă datele, indiciile și informațiile sunt obiective și provin din fapte sigur determinate? Nu orice informație, presupunere, – supoziție –, sau orice explicație abstract posibilă asupra elementelor factuale deduse evaluării poate să reflecte realitatea și este necesar de a exista un suport obiectiv pentru fiecare în parte. Reflectările vagi, imprecise, incoerente din conținutul materialului informativ trebuie completate, precizate, clarificate prin suplimentarea activităților de culegere de informații pentru confirmarea sau infirmarea aspectelor neclare și pentru verifica acestora.

2.6. Finalizarea procesului investigativ operativ

Finalizarea procesului investigativ operativ ale cărui materiale au fost evaluate poate consta în:

1. Clasarea dosarului informativ prin închiderea procesului investigativ informativ operat, în situația în care nu există nici amenințare la adresa securității naționale nici infracțiune contra securității naționale sau acte de terorism

2. Sesizarea organelor de urmărire penală:

1. pentru *declararea ca indezirabilă a persoanei investigate* conform prevederilor art. 86 alin. (1) și (2) din O.U.G. nr. 194/2002 sau *interzicerea dreptului de ședere pe teritoriul României* (art. 27 – 32 din O.U.G. nr. 102/2005) ori *sesizarea organelor competente*, pentru declararea de *persona non grata* unui/unor membrii ai Corpului Diplomatic acreditat/ți în România sau a unui/unor membrii ori funcționari ai personalului consular acreditat/ți în România, prin care este stăvilă orice fel de continuare a activității materiale, preîntâmpinându-se astfel trecerea de la forma de realizare incipientă spre intermediară sau de la forma intermediară spre finală a amenințării la adresa securității naționale,, ceea ce se înscrie în *acțiunea preventivă de înlăturarea a producerii amenințărilor interne sau externe*

2. prin modalități speciale:

a) prin comunicarea cu caracter secret, conform prevederilor art. 11 lit. d din Legea nr. 51/1991;

b) prin organizarea constatării infracțiunii flagrante, consemnată într-un proces verbal, conform prevederilor art. 293 din C.pr.pen. și art. 12 din Legea nr. 14/1992.

3. în modalitatea comună, prin procesul verbal de constare a unei infracțiuni contra securității naționale sau acte de terorism, conform dispozițiilor art. 61 alin. (1) din C.pr.pen. combinat cu art. 291 din C.pr.pen., care constituie o obligație pozitivă.

2.7. Comunicarea cu caracter secret potrivit art. 11 lit. d din Legea nr. 51/1991¹⁰

Această comunicare constituie încunoștințarea organelor de urmărire penală, formulată *în regim clasificat*, și se realizează atunci când sunt remarcate

¹⁰ „Informații din domeniul securității naționale pot fi comunicate (.....) organelor de urmărire penală, când informațiile privesc săvârșirea unei infracțiuni”

elemente factuale referitoare la oricare dintre infracțiunile prevăzute în codul penal sau legile speciale cu prevederi penale, inclusiv cele din categoria infracțiunilor contra securității naționale și acte de terorism. Din prevederile legale nu rezultă stadiul evolutiv la care se află amenințarea la adresa securității naționale ori infracțiunea contra securității naționale sau acte de terorism în momentul formulării comunicării și nici dacă aceasta este însoțită sau nu de vreun suport informativ, dar consider că este de înțeles, implicit, că respectiva încunoștințare să aibă un suport argumentativ, care să susțină alegațiile emise;

Modalitatea oferă posibilitatea organelor de urmărire penală ca, după preluarea comunicării cu caracter secret:

1. să conlucreze cu organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale, pentru suplimentarea și/sau detalierea datelor și informațiilor produse de procesul investigativ informativ operativ finalizat, astfel, în regim clasificat;

2. să se continue procesul investigativ informativ operativ, la care să se alăture consultanța procurorului cu privire la eventuala completare, suplimentare, diversificare a datelor și informațiilor, ce mai sunt necesare configurării elementelor unei infracțiuni;

3. să se sesizeze din oficiu, conform art. 292 din C.pr.pen., sens în care va încheia un proces verbal și va încunoștința organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale referitor la declanșarea unui proces penal având ca obiect infracțiune contra securității naționale sau acte de terorism¹¹.

3. Trecerea de la procesul investigativ informativ operativ la urmărirea penală

3.1. Prezentare generală

Trecerea de la procesul investigativ informativ operativ la procesul penal constituie o operațiune caracterizată prin *dinamicitate și suplețe*, determinată de situația în care cele 2 procese se interferează, ***juxtapunându-se*** prin ***momente și puncte de confluență (joncțiune)***, determinate de activitatea complexă de descoperire și constatare a acestor categorii de infracțiuni și de actul sesizării organelor de urmărire penală, potrivit prevederilor art. 61 din C.pr.pen., de către organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale.

La un moment dat, pe parcursul desfășurării externe a faptei denumite ca amenințare la adresa securității naționale și a *iter criminis* – ului corespunzător faptei încriminate ca infracțiune, se produce *joncțiunea* între activitățile executate de către autorul faptei /lor materiale, constând în amenințare/ări la adresa securității naționale și actele materiale care se circumscriu uneia dintre formele de realizare a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism, acestea *juxtapunându-se* și se continuă până la momentul zăgăzuirii activităților materiale, cele din urmă încorporându-le și absorbindu-le pe cele de dinainte.

¹¹ Art. 12 alin. (3) din Legea nr. 14/1992.

Orice amenințare la adresa securității naționale este susceptibilă, ca în evoluția ei, să se circumscrie unei / unor infracțiuni contra securității naționale și de terorism, după cum orice infracțiune intenționată din această categorie, în desfășurarea ei externă, parcurge traseul de la forma de acte preparatorii (pregătitoare) la forma de tentativă și, în final, la forma consumată și / sau epuizată trecând, prin formele sale de realizare, prin faza de amenințare la adresa securității naționale.

Juxtapunerea este configurată pe de o parte de *desfășurarea activităților ilicite investigate*, iar pe de altă parte de *procedeele investigative informativ operative* folosite pentru descoperirea infracțiunilor contra securității naționale și de terorism și de *procedeele probatorii* utilizate pentru stabilirea persoanelor vinovate și a vinovăției fiecăreia în parte și dovedirea juridică specifică unui proces penal, ambele elemente având caracter de continuitate.

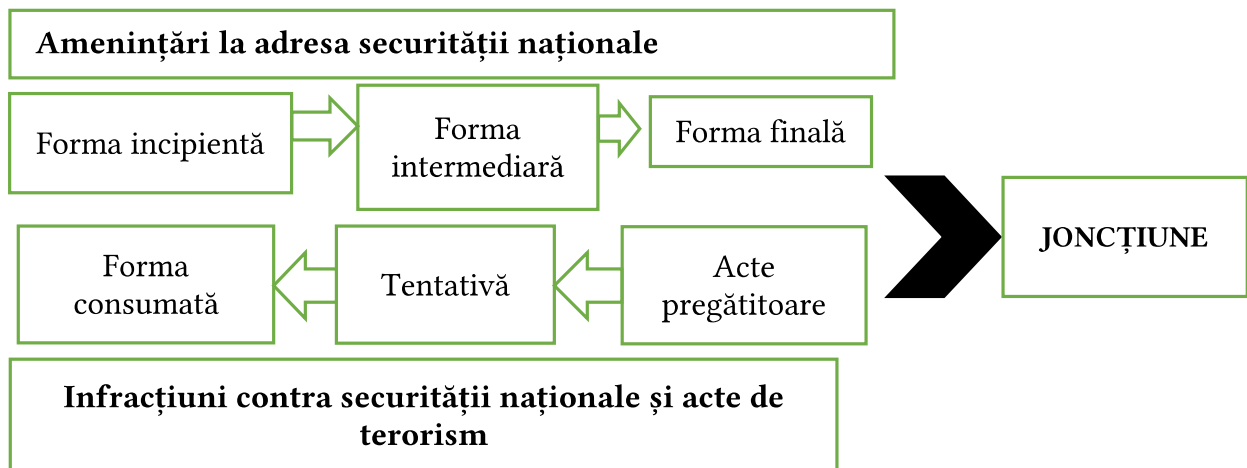

Figura 1. Parcursul faptei denumite amenințare la adresa securității naționale către infracțiunea contra securității naționale și de terorism

3.2. Caracterizare generală a operațiunii de trecere de la procesul investigativ operativ la urmărirea penală

Amenințarea la adresa securității naționale și infracțiunea contra securității naționale sau acte de terorism sunt *manifestări dinamice*, nicidecum statice ori imuabile, aflate într-o dezvoltare și amplificare (intensivă și extensivă), continuu evolutivă, prin traversarea formelor de realizare a fiecăreia în parte.

Trecerea de la o manifestare ilicită la alta, reprezintă un *salt calitativ*, pregătit și determinat cauzal, necesar și logic, în sens progresiv, spre o treaptă superioară de manifestare și trebuie examinată din perspectiva evoluției lor.

Întreruperea sau sistarea lor, posibilă, este determinată de

- a) *manifestarea exterioară de voință* proprie a făptuitorilor:
 - ✓ *renunțarea voluntară* la actele materiale care se circumscriu condițiilor de tipicitate ale celor două categorii de manifestări ilicite, prin stoparea și oprirea acestora ori renunțare la materializarea lor,

- ✓ *desistarea sau împiedicarea consumării faptei* înainte de a fi descoperită, fie de către făptuitor, fie de către acesta, prin încunoștințarea autorităților, astfel încât consumarea să poată fi împiedicată),
- b) *cauze naturale*, ce exced acțiunii și voinței umane (calamități, seisme, catastrofe etc.), extranee făptuitorilor,
- c) fie de *intervenția organelor care investighează respectivele acțiuni – inacțiuni* (descoperirea amenințării și/sau infracțiunii, constatarea comună și sesizarea organelor de urmărire penală sau constatarea în flagrant);

Stabilirea momentului de la care se poate discuta despre o suspiciune rezonabilă privind săvârșirea unei infracțiuni contra securității naționale sau de acte de terorism îi incumbă în exclusivitate organelor constatatoare răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale.

3.3. Alegerea momentului oportun pentru realizarea constatării infracțiunii contra securității naționale sau actelor de terorism

Alegerea momentului oportun pentru realizarea constatării infracțiunii contra securității naționale sau actelor de terorism este clarificată prin obținerea răspunsului la următoarele probleme:

1. Care este momentul când particularitățile concret faptice ale derulării unei amenințări la adresa securității naționale, în cele 3 forme de realizare (*incipientă, intermediară ori finală*):

- a) conturează aspecte indubitabile ale uneia dintre formele de realizare ale unei infracțiuni infracțiunii contra securității naționale sau de acte de terorism;
- b) prezintă consistență și sunt edificatoare pentru calificarea că reprezintă un pas substanțial către împlinirea conținutului constitutiv al unei forme de realizare a infracțiunii contra securității naționale sau acte de terorism;
- c) evoluția manifestărilor ilicite monitorizate indică un grad de pericol iminent pentru securitatea națională și un risc avansat de producere a unui rezultat letal, vătămător, distrugător la adresa valorilor ocrotite prin prevederile Legii nr. 535/2004.

2. Observarea manifestărilor ilicite în modalitatea de amenințare la adresa securității naționale, poate concluziona, la un anumit moment dat că:

- a) fie se relevă ca necesară continuarea monitorizării prin procedeele informativ operative a subiectului țintă al procesului investigativ informativ operativ, pentru a se stabili un tablou mai complet al acțiunilor subiectului țintă (*adică întreaga paletă a căilor, metodelor, mijloacelor folosite pentru executarea actelor materiale a manifestărilor sale exterioare de conduită ilicită, care sunt, eventual, alte locuri, medii, obiective, documente țintă ale acțiunilor sale,*) și a tuturor participanților (*celelalte persoane implicate în activitățile sale ilicite, sistemul relațional utilizat pentru punerea în executare a actelor sale materiale, rolul și locul fiecăruia în ansamblul acțiunilor*), aprecierea posibilei extensiuni și diversificări a preocupărilor ilicite și a lărgirii sferei de participanți la acestea etc. sau

- b) fie devine oportună organizarea surprinderii în flagrant ori sesizarea organelor de urmărire penală, în modalitatea comună a constatării săvârșirii unei infracțiuni contra securității naționale ori acte de terorism.

3. Constatarea, *la un moment dat*, a unui act secvențial, dintr-o manifestare aflată sub monitorizare, ce conferă certitudine despre prezența unei amenințări concrete la adresa securității naționale, care conturează obiectiv existența uneia dintre formele de realizare a unei infracțiuni contra securității naționale sau act de terorism (*acte preparatorii, tentativă*):

- a). este suficientă pentru a face necesară și obligatorie constatarea săvârșirii infracțiunii din această categorie ? *sau*
- b). *justifică* continuarea, adică prelungirea, doar a procesului investigativ informativ operativ, cu resursele sale, fără a consacra descoperirea respectivei infracțiuni și fără a încunoștința organele de urmărire penală, prin sesizarea prevăzută de art. 61 din C.pr.pen. ?

4. Momentul ales pentru realizarea constatării are aptitudinea de a deoala consistent și edificator actele exterioare de conduită ce configurează elementele esențiale ale condițiilor de tipicitate ale unei infracțiuni contra securității naționale sau acte de terorism și, în același timp, prezintă, în mod obiectiv, suficiente date despre perspectiva evoluției manifestărilor exterioare de conduită către forme superioare de realizare a infracțiunii contra securității naționale sau acte de terorism ?

3.4. Criteriile de alegere a momentului oportun pentru realizarea constatării infracțiunii contra securității naționale sau a actelor de terorism

Criteriile de alegere a momentului oportun pentru realizarea constatării infracțiunii contra securității naționale sau a actelor de terorism sunt:

1. *standardul de oportunitate*, rezultat din procesul analitic al testului substanțial (vizează *conținutul actelor materiale executate de subiectul/ ții țintă și percepute de organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale*) și testului procedural (*mijloacele de obținere a datelor și informațiilor referitoare la actele materiale executate sau aflate în derulare*), să primească un răspuns pozitiv;

2. *standardul obiectiv al observatorului rezonabil*, căruia trebuie să i se supună operatorul alegerii acestui moment, prin adoptarea unei poziții echi-distante, imparțiale și obiective, rațională, neexagerată, în aprecierea bazei factuale.

Nesesizarea organului de urmărire penală la momentul oportun conduce la riscul ca elementele factuale consumate înainte de momentul sesizării și obiectivate în produsul activităților informativ operative să nu poată fi valorificate într-un proces penal, din lipsă de probe.

3.5. Testul substanțial pentru standardul de oportunitate

Testul substanțial pentru standardul de oportunitate constă în:

1. constatarea existenței obiective a unei amenințări la adresa securității naționale, aflată în forma de realizare finală; subzistă o stare de pericol ce se profilează: iminent, pe termen mediu sau mai îndelungat; există și alte riscuri ori vulnerabilități proxime; dacă se impun măsuri preventive cu celeritate;

2. observarea împrejurării că evoluția acțiunilor monitorizate au atins un prag de risc și pericol la adresa securității naționale critic;

3. perceperea și intuirea realității faptice constând în aceea că faptele – acțiunile, inacțiunile -, aflate într-un anumit stadiu al evoluției progresive și la un anumit moment al manifestării în realitate, *sunt susceptibile de amplificare treptată, progresivă a conținutului obiectiv*, după ce au fost cotate ca amenințare la adresa securității naționale, și sunt astfel obiectivate în materialul informativ:

a) se circumscriu condițiilor de tipicitate ale infracțiunilor contra securității naționale sau acte de terorism;

b) conțin elemente ale unor alte infracțiuni prevăzute în codul penal sau legi speciale;

c) reprezintă simple fapte de viață, care nu îmbracă elemente de natură infracțională.

4. Obținerea răspunsului la *suita de întrebări subsecvente*: a) în ce constă infracțiunea contra securității naționale sau acte de terorism care se prefigurează; b) unde, c) când și d) cum s – au produs manifestările ilicite; e) care este modalitatea faptică concretă în care se manifestă; f) în ce fază de derulare se află; g) cărei modalități normative se circumscrie; h) cine sunt participanții și calitatea acestora; i) dacă sunt implicați și factori externi, iar dacă da, care sunt acești factori: organisme guvernamentale, politice, grupări ideologice, extremiste, fundamentaliste, organizații neguvernamentale, grupări de interese financiare, există interese politice, etnice, sociale, militare, ecologice.

3.6. Testul procedural pentru standardul de oportunitate

Testul procedural pentru standardul de oportunitate constă în clarificarea următoarelor aspecte:

1. Referitoare la relevanța și utilitatea suportului argumentativ (*date, indicii informații*) al materialului informativ, în sensul de a nu reprezenta doar simple presupuneri, suscitade de aparențe mai mult sau mai puțin grăitoare, ci se înfățișează ca indicii temeinice, adică acelea din care rezultă supoziția, ipoteza, rațională, neexagerată a reflectării judicioase a bazei factuale preluate;

2. Legalitatea și loialitatea mijloacelor, metodelor și procedeeleor investigative informativ operative prin care au fost obținute datele, indiciile și informațiile existente în materialul informativ sunt prevăzute în normele interne ale organului răspunzător cu aplicarea legii în domeniul securității naționale și au fost utilizate cu bună credință;

3. Gradul de fiabilitate al surselor de la care provin datele, indiciile și informațiile existente în materialul informativ, ceea ce este de natură să confirme gradual conținutul acestora (aprecierea încrederii care se poate acorda surselor umane și surselor deschise), cu mențiunea că datele, indiciile și informațiile

decelate din sursele tehnice și dovezile multimedia au un grad de certitudine sporit, pentru calificarea ca și confirmată a informației oferite, în condițiile administrării cu respectarea prevederilor legale.

3.7. Regulile tactice specifice trecerii de la procesul investigativ informativ operativ la urmărirea penală, prin constatarea unei infracțiuni contra securității naționale sau acte de terorism

Regulile tactice specifice trecerii de la procesul investigativ informativ operativ la urmărirea penală, prin constatarea unei infracțiuni contra securității naționale sau acte de terorism sunt:

1. asigurarea continuității între procesul investigativ informativ operativ și urmărirea penală;
2. transmiterea și transformarea informațiilor, datelor și indiciilor în probe relevante (*utile, concludente și pertinente*);
3. conlucrarea dintre organele - subiect activ al celor două procese, prin organizarea, planificarea și executarea activităților sprijin;
4. respectarea regulilor de tactică criminalistică aplicabile alegerii momentului sesizării organelor de urmărire penală (*necesitate, oportunitate, integralitatea datelor, indiciilor și informațiilor conținute de sesizarea remisă organelor de urmărire penală*).

3.8. Situația procedurilor investigative informativ operative, prevăzute de art. 14 alin. (2) din Legea nr. 51/1991, utilizate până la momentul sesizării organelor de urmărire penală

Potrivit art. 17 alin. (4) din Legea nr. 51/1991, activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului, încetează înainte de expirarea duratei pentru care au fost autorizate, îndată ce au încetat motivele care le-au justificat, ori prin sesizarea organelor de urmărire penală, organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale s – au dezinvestit tocmai pentru că au constatat existența unei infracțiuni, pentru care nu au competență materială și funcțională de a efectua urmărirea penală, astfel că utilizarea procedurilor investigative nu se mai justifică.

După momentul sesizării organelor de urmărire penală, prin constatarea comună sau în flagrant a unei / or infracțiuni contra securității naționale sau de acte de terorism, în condițiile art. 61 alin. (1) lit. c) și art. 293 din C.pr.pen., obiectul de activitate al organelor răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale, respectiv obiectul procesului investigativ informativ operativ a dispărut astfel că, în legătură cu aceeași persoană și aceleași fapte, acest proces încetează, nemaisubzistând temeiurile și motivația continuării ori prelungirii măsurilor intruzive utilizate până atunci.

Apreciem că nici derularea procesului investigativ informativ operativ, cu mijloacele și metodele prevăzute de art. 13 din Legea nr. 51/1991, care nu presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului, nu

mai poate fi continuat, întrucât s – a apreciat că manifestările ilicite au depășit stadiul de amenințare la adresa securității naționale și s – au înscris în sfera ilicitului penal, care exclude organul răspunzător cu aplicarea legii în domeniul securității naționale, de la efectuarea actelor de urmărire penală.

Nu aceeași situație există și atunci când organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale sesizează organele de urmărire penală prin *comunicarea cu caracter secret, prevăzută de art. 11 lit. d din Legea nr. 51/1991*, care nu echivalează cu o dezinvestire a acestora cu privire la investigarea informativ operative a unei/or fapte apreciate ca amenințări la adresa securității naționale și făptuitorul /rii acesteia/ora, astfel că mijloacele, metodele și procedeele resurse ale procesului investigativ informativ operativ pot fi utilizate, potrivit legii, în continuare.

Apreciem că prevederea art. 12 din Legea nr. 14/1992, în sensul că *“la solicitarea organelor judiciare competente, cadre anume desemnate din Serviciul Român de Informații pot acorda sprijin la realizarea unor activități de cercetare penală pentru infracțiuni privind siguranța națională”* nu vizează în niciun fel utilizarea resurselor investigative informativ operative, folosite anteprosesual penal, ci se referă la alte activități, cum ar fi, de exemplu, efectuarea unor activități de natură tehnico științifică.

4. Constatarea și sesizarea infracțiunii contra securității naționale sau actelor de terorism

4.1. Prezentare generală

Constatarea unei infracțiuni poate fi: a) *directă*, b) *nemijlocită*, c) *intermediată*; și/sau *întâmplătoare, spontană; organizată; rezultatul unei observări și căutări mai îndelungate în timp*, rod al unei activități organizate și planificate, cum este, de pildă, procesul investigativ informativ – operativ¹².

4.1.2. Caracterizarea activității de constatare a unei infracțiuni contra securității naționale și de terorism

Aspectele care caracterizează activitatea de constatare a unei infracțiuni contra securității naționale și de terorism:

a). reprezintă *una din modalitățile de finalizare a procesului investigativ informativ operativ*, derulat pentru exercitarea atribuțiilor prevăzute de lege, *prin care organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale au perceput acele amenințări concrete la adresa securității naționale, pe care le – a*

¹² “Constatarea existenței unei infracțiuni (n.n. și în cazul infracțiunilor contra securității naționale sau acte de terorism) este lăsată la libera apreciere a organelor care o constată, în sensul de a aprecia dacă datele și informațiile pe care le deține sunt suficiente pentru a – i crea suspiciunea că s – a comis o faptă care poate fi calificată infracțiune (n.n. contra securității naționale sau acte de terorism)”. (apud Gh. Mateuț, *Procedură penală, Partea Generală*, Editura Universul Juridic, București, 2019, paragr. 317, p. 293.)

apreciat ca îndeplinind condițiile de tipicitate ale unei / unor infracțiuni contra securității naționale sau de terorism;

b). este executarea unei obligații pozitive a organelor răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale;

c). este produsul analitic al materialelor informative acumulate, poziționându-se imediat succesiv ori coincidând cu activitatea de descoperire a infracțiunilor contra securității naționale sau acte de terorism;

d). constituie momentul trecerii de la procesul investigativ informativ operativ la procesul penal.

4.1.3. Definiția activității de constatare a infracțiunii contra securității naționale sau acte de terorism

Constatarea unei / unor infracțiuni contra securității naționale sau de terorism reprezintă rezultatul final al procesului investigativ informativ operativ, prin care organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale, aflate în timpul exercitării atribuțiilor prevăzute de lege, au stabilit existența, în realitate și în desfășurare, a unei / unor amenințări concrete la adresa securității naționale și, în urma procesului evaluativ al suportului informativ care o/le decela/u, au fost apreciate ca prezentând suspiciuni rezonabile, pentru îndeplinirea condițiilor de tipicitate ale unei / unor infracțiuni contra securității naționale sau de terorism și și se obiectivează în procesul verbal de constatare, prevăzut de art. 61 alin. (1) lit. c din C.pr.pen., cu care sunt sesizate organele de urmărire penală, constituind actul declanșator al unui proces penal

4.2. Condițiile legale obligatorii pentru realizarea constatării (art. 61 alin. (1) din C.pr.pen.)

Condițiile legale obligatorii pentru realizarea constatării sunt:

1. Să existe o suspiciune rezonabilă cu privire la săvârșirea unei infracțiuni contra securității naționale sau acte de terorism;

2. Să se realizeze în timpul exercitării atribuțiilor prevăzute de lege;

3. Constatarea să se materializeze în procesul verbal de constatare, prevăzut de art. 61 alin. (1) lit. c din C.pr.pen., cu care sunt sesizate de îndată organele de urmărire penală, constituind actul declanșator al unui proces penal.

4.3. Suspiciunea rezonabilă despre săvârșirea unei infracțiuni contra securității naționale sau acte de terorism

Suspiciunea (bănuiala) rezonabilă este mai mult decât o presupunere (supoziție, ipoteză) bazată pe indicii (semne aparente funcție de care se deduce existența a ceva) temeinice (serioase, substanțiale) și mai puțin decât o certitudine (siguranță, încredere deplină).

Trecerea de la amenințare la adresa securității naționale la infracțiune contra securității naționale sau acte de terorism este determinată de transgresarea conținutului actelor de conduită de la ceea ce este destinat a se produce în viitor și

a fi posibil, la ceea ce este prezent și de actualitate. Reprezintă momentul de ajungere la maturitate (coacere) a amenințării la adresa securității naționale.

Organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale trebuie să stabilească doar că există o suspiciune rezonabilă cu privire la săvârșirea unei infracțiuni contra securității naționale sau acte de terorism; acestea trebuie să discearnă între ceea ce este amenințare la adresa securității naționale și ceea ce este infracțiune contra securității naționale și acte de terorism.

4.4. Sesizarea organelor de urmărire penală

Sesizarea organelor de urmărire penală constituie activitatea prin care, concomitent, este finalizat procesul investigativ operativ (art. 21 din Legea nr. 51/1991 și art. 11 din Legea nr. 14/1992, art. 14 lit. f din Legea nr. 191/1998), iar pe de altă parte este declanșat procesul penal și este asigurată trecerea de la procesul cu natură juridică administrativă la procesul de natură juridică penală, respectiv de la un organ de constatare la un organ judiciar.

Această sesizare se realizează numai după *analiza datelor, indiciilor și informațiilor* obținute prin utilizarea resurselor procesului informativ operativ și după *confruntarea între acțiunile – inacțiunile decelate și norma de incriminare a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism*, în condițiile în care subzistă indicii temeinice și rezonabile despre existența în realitate a convergenței dintre acestea, organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale

Baza juridică și prezentarea generală este reprezentată de următoarele articole din prevederile legale: Art. 61 alin. (1), 5 din C.pr.pen., art. 198 alin. (2) teza a 2- a din C.pr.pen., art. 291 C.pr.pen.; Art. 21 din Legea nr. 51/1991 și art. 11 din Legea nr. 14/1992, art. 14 lit. f) din Legea nr. 191/1998).

Sesizarea organelor de urmărire penală este materializată într-un proces verbal, un înscris oficial în care se consemnează detaliat faptele, cu indicarea elementelor pe care se întemeiază (materialul informativ). (art. 61 alin. (1) lit. c) din C.pr.pen.).

Procesul verbal reprezintă unul din modurile de sesizare a organelor de urmărire penală, conform art. 291 C.pr.pen. (art. 61 alin. 5), care nu este supus controlului pe calea contenciosului administrativ și nu are valoarea unor constatări de specialitate (198 alin. (2), teza a 2 – a, din C.pr.pen.).

Odată întocmit, procesul verbal se înaintează de îndată organelor de urmărire penală.

4.5. Procesul verbal de constatare

Inconsecvența și inadvertența prevederilor legale referitoare la regimul juridic al procesului verbal de constatare, în sensul că, în art. 14 lit. f din Legea nr. 191/1998 se stipulează că actele de constatare în care se consemnează rezultatele activităților prevăzute la lit. d) și e) ale art. 14 din lege, întocmite cu respectarea prevederilor Codului de procedură penală, *pot constitui mijloace de probă*; în timp ce prevederile din Legea nr. 51/1991 și din Legea nr. 14/1992 nu mai conțin o astfel de mențiune, iar din ansamblul prevederilor C.pr.pen. rezultă indubitabil că procesul-verbal de

constatare constituie act de sesizare a organelor de urmărire penală, iar nu mijloc de probă. Actul nu poate fi prin el însuși mijloc de probă.

Există posibilitatea, conferită de art. 114 alin. (4) din C.pr.pen., de a fi audiate în calitate de martor și persoanele care au întocmit procese verbale în temeiul art. 61 din C.pr.pen., ceea ce reprezintă o garanție a respectării dreptului la un proces echitabil¹³.

4.6. Conținutul procesului verbal de constatare

Procesul verbal de constatare conține consemnarea detaliată a faptelor constatate, cu indicarea suportului argumentativ pe care se întemeiază (*materialul informativ*) și trebuie să fie însoțit de mijloacele de probă (art. 61 alin. (3) din C.pr.pen.).

Acest document presupune reținerea în scris și transmiterea către organele de urmărire penală a datelor și informațiilor de interes pentru securitatea națională, rezultate din activitățile autorizate, dacă indică pregătirea sau săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, acestea fiind însoțite de mandatul care a fost emis pentru efectuarea lor, la care se adaugă propunerea de declasificare, după caz, totală sau în extras, potrivit legii, a mandatului.

De asemenea, este posibilă transmiterea către organele de urmărire penală a convorbirilor și/sau comunicărilor interceptate, redată în scris, și/sau a imaginilor înregistrate, în integralitate, însoțite de conținutul digital original al acestora.

5. Particularitățile sesizării organelor de urmărire penală prin organizarea constatării infracțiunii flagrante

5.1. Prezentare generală

Unele din infracțiunile contra securității naționale ori actele de terorism au o derulare în timp, de la momentul inițial al exteriorizării hotărârii infracționale, când se produc sau procură mijloace ori instrumente ori se iau măsuri în vederea comiterii infracțiunii, la faza de tentativă și până la momentul consumării ori epuizării activității infracționale, interval în care activitățile ilicite pot să fie surprinse în timpul derulării lor, indiferent de împrejurarea că agentul constatat diminuează sau nu întregul ansamblu al manifestărilor ilicite, dar situația concretă percepută poate să confere însă agentului constatat imaginea unei stări de pericol iminent, ce se creează prin acțiunea făptuitorului, ceea ce determină aprecierea necesității intervenției prompte, a înlăturării stării de pericol, a stăvilirii

¹³ Prin *Decizia C.C.R. nr. 198 din 7 aprilie 2016*, Curtea a apreciat că procesul verbal întocmit în condițiile prevăzute de art. 61 C.pr.pen. poate constitui „*mărturie în acuzare*”, organele enumerate în cuprinsul normei căpătând calitatea de „*martori*” în sensul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. (G. Bodoroncea, în M.Udroiu (coord), *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*, ed. a 3-a, Editura C.H. Beck, București, 2020, p. 355, paragr. 10; Gh. Mateuț, *Procedură penală, Partea Generală*, Editura Universul Juridic, București, 2019, paragr. 318, p. 294).

acțiunii ilicite, a prinderii făptuitorului și aducerea acestuia în fața autorităților competente.

Din punctul de vedere al desfășurării externe al manifestărilor ilicite privind securitatea națională, organizarea constatării infracțiunii flagrante vizează momentele de joncțiune dintre formele de realizare ale amenințărilor la adresa securității naționale cu cele ale infracțiunilor contra securității naționale și acte de terorism.

5.2. Definiție. Subiecții oficiali. Temei legal

1. *Organizarea constatării infracțiunii flagrante înseamnă pregătirea temeinică a unei acțiuni, potrivit unui plan bine chibzuit, pentru descoperirea în momentul săvârșirii sau imediat după săvârșire a unei infracțiuni contra securității naționale sau acte de terorism, sau a cea al cărei făptuitor, imediat după săvârșire, este urmărit de organele răspunzătoare de aplicarea legii în domeniul securității naționale, de persoana vătămată, de martorii oculari sau de strigătul public ori prezintă urme care justifică suspiciunea rezonabilă că ar fi săvârșit infracțiunea sau este surprins aproape de locul comiterii infracțiunii cu arme, instrumente sau orice alte obiecte de natură a-l presupune participant la infracțiune din aceste categorii.*

2. Subiecții oficiali ai organizării surprinderii în flagrant sunt în exclusivitate organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale, situație în care posibilitățile legal procedurale ale acestora, pentru activitatea ce premerge organizării surprinderii în flagrant, se reduc la mijloacele și metodele specifice și procedeele investigative prevăzute de art. 14 alin. (2) din Legea nr. 51/1991, la care se adaugă prevederile procedural penale specifice constatării infracțiunii flagrante,

3. În cazul S.R.I., posibilitatea este prevăzută de art. 12 din Legea nr. 14/1992, iar în cazul S.P. P. această posibilitate este prevăzută de art. 29 din Legea nr. 191/1998, care se coroborează cu prevederile art.293 din C.pr.pen..

5.3. Posibilitatea organizării surprinderii în flagrant a săvârșirii uneia dintre infracțiunile contra securității naționale

O situație este cea în care unii dintre făptuitori se prezintă în fața autorităților (organe de stat din domeniul securității naționale) și denunță pe ceilalți făptuitori și faptele comise până în acel moment (*este vorba de autodenunțarea stipulată de prevederile art. 410 alin. (3) ori 411 din codul penal ori de situația de împiedicare săvârșirii infracțiunii, prevăzută de art. 51 din codul penal sau cea menționată de art. 367 alin. (4) din codul penal*).

O altă situație este cea în care informațiile produs al procesului investigativ informativ operativ, până la momentul ales pentru organizarea și surprinderea în flagrant, se constituie într-o bancă de date care, asociate cu orice alte informații despre cazul concret, indică drept necesară și oportună organizarea surprinderii în flagrant (*date obținute din surse umane și tehnice*).

5.4. Importanța organizării surprinderii în flagrant¹⁴

Surprinderea în flagrant conduce la împiedicarea consumării activității infracționale, prin stăvilirea / zăgăzuirea demersurilor infracționale la adresa securității naționale sau la limitarea consecințelor faptei comise.

De asemenea, are menirea de a demasca făptuitorul și acțiunile sale ilicite, asigurându-se în acest fel tragerea la răspundere penală a făptuitorilor la un moment mult apropiat de conceperea și punerea în executare a manifestării ilicite constând în amenințarea la adresa securității naționale.

Surprinderea în flagrant este de natură a constitui punctul de plecare al investigației penale pentru identificarea tuturor celor care au conlucrat la pregătirea și punerea în executare a rezoluției infracționale vizând infracțiuni contra securității naționale sau acte de terorism.

În același timp, surprinderea în flagrant creează posibilitatea efectuării imediate a percheziției corporale, a tuturor persoanelor implicate, chiar dacă acestea sunt beneficiarele unor imunități, percheziției autovehiculelor, a prinderii făptuitorului/ lor, precum și a cercetării la fața locului, acolo unde se impune, la locul comiterii faptei.

Uneori, organizarea surprinderii în flagrant a făptuitorilor în momentul săvârșirii uneia din acțiunile ce constituie latura obiectivă a infracțiunii, este unica modalitate de dovedire a existenței infracțiunii și a vinovăției acestora;

5.5. Testul standardului de necesitate pentru organizarea surprinderii în flagrant

Eliminarea unor riscuri, în contextul adoptării, de către organele de stat abilitate în domeniul securității naționale, a unei atitudini pasive și de neintervenție în momentul care, din punct de vedere operativ, se decelează a fi cel mai optim:

- ✓ trecerea – legală ori ilegală – peste frontieră a făptuitorului (ilor) sau transportarea peste frontieră a obiectului, documentului, înscrisului care constituie obiectul material al infracțiunii;
- ✓ distrugerea, degradarea, alterarea, pentru a nu fi examinat, expertizat, ridicat și folosit în cursul procesului penal ca mijloc material de probă sau corp delict, a obiectului, documentului, înscrisului care constituie obiectul material al infracțiunii;
- ✓ ascunderea sau transmiterea unei alte persoane, necunoscute de organele de investigație, a unor bunuri, valori, sume de bani primite ca urmare a săvârșirii infracțiunii;

¹⁴ Potrivit unui anchetator cu vechi state de servicii în anchetarea infracțiunilor contra securității naționale și acte de terorism: surprinderea în flagrant *“încununează activitățile specifice” derulate de organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale întreprinse în cauză și reprezintă coroana muncii informativ-operative desfășurate față de persoanele vizate (țintă) și faptele acestora”*.

- ✓ pierderea momentului operativ eclatant pentru diagnosticarea juridică corectă a acțiunilor ilicite;
- ✓ dispariția și sustragerea de la urmărirea penală a făptuitorilor; oferirea posibilității făptuitorului de a-și constitui un alibi, dar și orice alte argumente care să le invoce în cazul punerii sub învinuire sau inculpare;
- ✓ lipsa posibilității efectuării percheziției corporale ori la domiciliu la momentul optim pentru descoperirea mijloacelor materiale de probă;
- ✓ crearea posibilității infractorului de a acționa prin mijloace violente, utilizarea unor arme, mijloace de distrugere în masă etc. (în cazul unor acte teroriste vizând securitatea națională, a infracțiunilor contra persoanelor care se bucură de protecție internațională, acte de diversiune, subminarea puterii de stat);
- ✓ consumarea cu efecte reale, periculoase pentru securitatea națională, a acțiunilor ilicite de pericol.

Acumularea cantitativă de informații obținute în legătură cu fapte, situații, împrejurări și persoane, ce converg indubitabil către aprecierea că se prefigurează o infracțiune contra securității naționale, cu risc de pericol major (*letal, vătămător, distructiv*) determină necesar, obiectiv și oportun trecerea la saltul calitativ al finalizării activității, prin organizarea surprinderii în flagrant a manifestării ilicite care vizează siguranța națională.

În același sens se apreciază și existența iminentă a realizării infracțiunii contra securității naționale, prin posibilitatea certă a producerii unor urmări socialmente periculoase consecutive acțiunilor ilicite ale făptuitorului (ilor).

5.6. Reguli tactice generale aplicabile organizării surprinderii în flagrant

Reguli tactice generale aplicabile organizării surprinderii în flagrant sunt:

a) trebuie să se recurgă la această activitate numai în situația când nu există o altă modalitate pentru întreruperea manifestării ilicite aflată în plină derulare, fiind interzis ca organele de stat implicate să determine o persoană să săvârșească sau să continue comiterea unei fapte penale, în scopul obținerii unor probe de vinovăție (art. 101 alin. (3) C.pr.pen.);

b) momentul intervenției organelor care organizează surprinderea în flagrant să se situeze în timp după ce făptuitorul a executat cel puțin una din acțiunile ce formează elementul material al infracțiunii, încriminată ca modalitate normativă de săvârșire a amenințării la adresa securității naționale.

Când derularea manifestărilor ilicite permite și nu există alte riscuri, iar întreaga desfășurare a acțiunilor făptuitorilor se află sub control, organele de investigație pot lăsa, și este chiar indicat a proceda așa, ca lucrurile să curgă potrivit dorinței și actelor exterioare de conduită ale făptuitorului, iar surprinderea în flagrant să se realizeze când cel puțin una din acțiunile care intră în elementul material al modalității normative a infracțiunii este consumată.

22 5.7. Situațiile factice concrete în care este preferabilă organizarea surprinderii în flagrant

Situațiile factice concrete în care este preferabilă organizarea surprinderii în flagrant pot fi:

- ✓ transmiterea secretelor de stat unui agent al unei puteri străine prin întâlnirea directă, într-un local, la locul de muncă, la domiciliul unei persoane care deține acel secret urmare sustragerii din locul unde se afla, acțiune cunoscută și aflată sub supravegherea operativă a organelor de informații; întâlnirea poate avea loc și într-un spațiu deschis cum ar fi un parc, o grădină, o terasă, la frontieră etc.;
- ✓ surprinderea făptuitorului în momentul în care își instalează arma performantă, cu lunetă, la fereastra de la etajul unei clădiri amplasată la o oarecare distanță de locul unde se află estrada pe care o persoană care îndeplinește o activitate importantă de stat (*exemplu: președintele țării, primul ministru, parlamentar european sau indigen etc.*), ori altă activitate publică (*exemplu: președintele partidului politic de opoziție, președintele unei mari corporații sindicale etc.*), urmează să susțină o alocuțiune în fața unei adunări populare, în condițiile în care întreaga manifestare ilicită (procurarea armei, pregătiri pentru alegerea locului optim de executare a tragerii etc.) a făptuitorului a fost urmărită și supravegheată, iar acțiunile sale se află sub controlul organelor de informații;
- ✓ când pregătirile pentru un atac terorist împotriva reprezentanților unui stat străin la sediul misiunii diplomatice a aceluia stat au fost terminate, urmând a se declanșa acțiunea teroristă, împrejurări pe care organele de stat din domeniul securității naționale le cunoșteau din “activitățile specifice” întreprinse;
- ✓ în momentul în care un grup de mai multe persoane s-au adunat într-un loc izolat la marginea unei localități, pentru a le fi distribuite, potrivit unei înțelegeri anterioare: *arme, muniții, mijloace de transport, hărți cu planuri de acțiune; și ca să li se traseze ultimele sarcini, în vederea atacării sediilor centrale ale principalelor instituții ale statului, toate cu scopul înlăturării puterii de stat aflată la conducerea statului, atunci când acțiunile ilicite ale unora dintre complotiști erau cunoscute, urmărite și supravegheate de organul de informații.*

5.8. Standardul de oportunitate. Testul de procedură

Constă în îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții:

- *Condiții legale negative:* La momentul organizării surprinderii în flagrant să nu existe formulată deja vreo sesizare a organelor de urmărire penală prin plângere, denunț sau sesizare făcută de persoane cu funcții de conducere și de alte persoane, să nu fie deja dispusă începerea urmăririi penale sau punerea în mișcare a acțiunii penale față de făptuitorul/ii vizat/ți și fapta/ele vizate de acțiunea de pregătire a organizării surprinderii în flagrant.

- *Condiții legale pozitive:* Să se respecte loialitatea administrării mijloacelor, metodelor și procedeele investigative operative.

5.9. Standardul de oportunitate. Testul substanțial

Constă în obținerea răspunsului la următoarele probleme: natura activităților ilicite care se desfășoară sau sunt pe cale de a se desfășura; locul și timpul comiterii faptei; mobilul și scopul acțiunii ilicite; calitatea făptuitorilor; care au fost pregătirile în vederea săvârșirii faptei; măsurile luate pentru momentul comiterii faptei; preocupările făptuitorului pentru momentele ulterioare săvârșirii acțiunii sale periculoase; cunoașterea suficientă și corespunzătoare a făptuitorului care urmează a fi surprins precum și a activităților concrete pe care le desfășoară.

5.10. Tempestivitatea surprinderii în flagrant

Pregătirea organizării surprinderii în flagrant se situează, din perspectiva procesului penal, între momentul în care, la cunoștința organelor răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale, există date, indicii și informații în legătură cu derularea unei activități ilicite ce vizează securitatea națională și cu privire la persoana/ele care o desfășoară, dar înainte ca persoana/ele respectivă/e să fi dobândit calitatea de subiect procesual (de suspect) și înainte de a se fi dispus începerea urmăririi penale sau să se fi pus în mișcare acțiunea penală, în cauza respectivă și față de persoanele respective, care în momentul premergător realizării flagrantului are calitatea de făptuitor/i.

Momentul organizării constatării infracțiunii flagrante este concomitent cu momentul sesizării (*reprezintă sesizarea din oficiu*) organelor de urmărire penală și cu momentul dispunerii începerii urmăririi penale.

5.11. Elementele informative necesare alegerii momentului declanșării surprinderii în flagrant

Aceste elemente sunt:

- cunoașterea unor date și informații despre momentul în care va avea loc activitatea ilicită a făptuitorilor (când), modalitatea în care se va consuma această activitate (cum) și locul comiterii (unde) pentru ca funcție de aceasta să-și adapteze activitățile;

- existența unor informații despre proximitatea locului și timpului în care se va produce activitatea ilicită.

Elementele informative transpar din corespondența, convorbirile telefonice ori ambientale ale făptuitorului, din manifestările exterioare ale acestuia sau din informațiile de „ultim moment”, parvenite din produsul procesului investigativ informativ operativ.

5.12. Alegerea momentului când să se realizeze surprinderea în flagrant (*situații exemplificative*)

În continuare, prezentăm, cu titlu de exemplu, momente care pot fi alese pentru realizarea surprinderii în flagrant:

- ✓ dacă obiectul, documentul, înscrisul este trimis prin poștă – fie prin mandat, fie prin colet – ori curier, momentul surprinderii în flagrant trebuie organizat în timp, după ce făptuitorul s-a prezentat la ghișeu, a completat formularele, a înmânat oficiantului poștal coletul sau plicul, a achitat taxele aferente și i s-a eliberat documentul poștal de predare în vederea expedierii sau în momentul prezentării curierului și are loc predarea – primirea;
- ✓ momentul în care făptuitorul multiplică, fotografiază, ori filmează, în spațiu închis sau deschis: obiecte, documente, sau înscrisuri cu caracter de secret de stat ori de serviciu, în felul acesta dovedindu-se activitatea ilicită a făptuitorului, cât și mijloacele utilizate de acesta;
- ✓ momentul în care făptuitorul are asupra sa arma, muniția, materiile explozibile; după confecționarea armei, muniției, producerea amestecului exploziv; atunci când s-a realizat asamblarea armei din piesele componente principale sau s-a realizat bombă artizanală;
- ✓ în momentul predării unui obiect, document, înscris cu caracter de secret de stat sau secret de serviciu și primirii avantajelor materiale corelative actului ilicit, dovedindu-se astfel, acțiunea ilicită a ambilor făptuitori;
- ✓ în timp ce făptuitorul având asupra sa: obiecte, documente, înscrisuri secrete de stat sau de serviciu și, aflându-se la punctul de control al trecerii frontierei, a prezentat documentele vamale, a făcut declarația vamală și a primit din partea organelor vamale “liberul de vamă”, împrejurare care oferă posibilitatea dovedirii intenției de a trece peste frontieră obiectul, documentul, înscrisul precum și a locului anume amenajat pentru ascunderea în vederea trecerii frontierei de stat;
- ✓ în timpul transportului armelor și muniției spre locul de întâlnire cu coparticipanții la activitatea ilicită sau în momentul distribuirii acestora unui grup constituit în scopul unei acțiuni ilicite; ori a preparării, transportării și încercării de utilizare a unor dispozitive explozive improvizate (D.E.I.), materiale explozive, substanțe chimice ori agenți biologici folosiți în acțiunile bioteroriste;
- ✓ în momentul introducerii în țară de arme, muniții, materii explozive sau în timpul transportului acestora pe teritoriul țării ori al ascunderii lor;
- ✓ în momentul montării unui material explozibil, sau în care se iau măsuri pentru comiterea unui act de diversiune;
- ✓ în timpul utilizării ilegale a mijloacelor specifice de interceptare a comunicațiilor.

5.13. Acțiunile întreprinse de organele constatatoare și materializarea constatării surprinderii în flagrant

Acțiunile întreprinse de organele constatatoare și materializarea constatării surprinderii în flagrant constau în:

1. prinderea făptuitorului/lor pentru a fi prezentat/ți de îndată organelor de urmărire penală (art. 61 alin. (2) din C.pr.pen.);

2. efectuarea perchezițiilor corporale ale persoanelor surprinse în flagrant și ale vehiculelor ce aparțin acestora;

3. ridicarea corpului/rilor delict/e, a obiectelor și înscrisurilor ridicate cu ocazia constatării infracțiunii, care însoțesc procesul verbal și sunt puse la dispoziția organului de urmărire penală (art. 293 alin. (3) din C.pr.pen.);

4. consemnarea tuturor aspectelor constatate și a activităților desfășurate în procesul verbal care se încheie la locul realizării constatării, menționându-se plângerile și cererile formulate în scris de către persoanele implicate.

6. Regula tactică a asigurării continuității între procesul investigativ informativ operativ și urmărirea penală

6.1. Aspecte esențiale privind regula tactică a asigurării continuității între procesul investigativ informativ operativ și urmărirea penală

Asigurarea continuității unor activități de monitorizare a faptelor și participanților la comiterea acestora după sesizarea organelor de urmărire penală și dispunerea începerii urmăririi penale față de faptă – in rem – constituie o regulă tactică criminalistică în investigarea infracțiunilor contra securității naționale și actelor de terorism.

După momentul receptării de către organele de urmărire penală a sesizării transmise de organele răspunzătoare cu aplicarea legii și constatarea îndeplinirii de către actul respectiv a condițiilor prevăzute de lege, se declanșează procesul penal, în modalitatea dispunerii începerii urmăririi penale cu privire la faptă /e (in rem), chiar și în situația în care autorul și ceilalți făptuitori au fost indicați în actul de sesizare, procurorul organul poate solicita magistratului competent autorizarea utilizării procedurilor probatorii speciale prevăzute de art. 139 din C.pr.pen. (*supravegherea tehnică*), ceea ce asigură continuitatea monitorizării efectuate în timpul procesului investigativ informativ operativ.

În timp ce *procedeele investigative informativ operative* au ca durată maximă posibilă de utilizare 2 ani de zile, *procedeele probatorii* pot avea o durată totală de 6 luni de zile, cu excepția măsurii de supraveghere video, audio sau prin fotografiere în spații private, care nu poate depăși 120 de zile;

Apreciem că, în situația sesizării prin constatarea infracțiunii flagrante o astfel de situație devine ineficientă.

6.2. Referințe istorice

În actuala arhitectură a procesului penal nu există o fază anteprocesuală penală, cum a existat în reglementările anterioare *instituția actelor premergătoare*, care permitea, pe lângă colaborarea și conlucrarea instituțională între organul administrației de stat - răspunzător cu aplicarea legii în domeniul securității naționale – și organul judiciar, destinată evaluării preprocesual penale, în cazuri concrete, fiind permisă avertizarea (sesizarea) timpurie a procurorului în legătură cu existența presupusă a unor indicii temeinice în legătură cu derularea unor acțiuni susceptibile de a constitui infracțiune contra securității naționale sau acte

de terorism, ceea ce avea rolul de a decanta anteprosesual faptele rezultate din procesul investigativ informativ operativ, care, astfel, erau evaluate și din perspectiva organelor de urmărire penală.

În contextul legislativ anterior, prin *comunicarea cu caracter secret*, se oferea, pe lângă posibilitatea conlucrării dintre cele două organe pentru stabilirea cu acuratețea dorită de legiuitor a suspiciunii rezonabile, posibilitatea transformării în probe / mijloace de probă a informațiilor – produs al procesului investigativ informativ operativ, prin consemnarea celor relevante în procesul verbal de constatare a efectuării actelor premergătoare întocmit de către procuror, ce avea aptitudinea de a constitui probă/mijloc de probă în procesul penal, precum și a continuării utilizării procedurilor investigative informativ operative, până la momentul dispunerii începerii urmăririi penale – in rem -, pentru ca, apoi, să fie continuate prin utilizarea procedurilor probatorii.

6.3. Probleme care pot surveni

Lipsa conlucrării eficiente dintre subiecții activi ai procesului investigativ informativ operativ (organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale) și ai procesului penal (organele de urmărire penală) este de natură să conducă la întreruperea bruscă – uneori intempestivă – a utilizării resurselor procesului investigativ informativ operativ, prin sesizarea prevăzută de art. 61 din C.pr.pen., iar continuarea acestora – în faza procesuală cu începerea urmăririi penale față de faptă (in rem) -, prin folosirea procedurilor probatorii consacrate de C.pr.pen., cu rezultate – *mai mult sau mai puțin* - pozitive și eficiente, poate fi afectată datorită *diferențelor* dintre posibilitățile și resursele investigative ale unui organ cu atribuții specifice, derulate pentru descoperirea infracțiunilor contra securității naționale sau acte de terorism și ale unui organ judiciar a cărui menire exclusivă este să administreze probe în procesul penal; (*de pildă, activitatea de filaj nu poate fi derulată de organul de urmărire penală*)¹⁵.

7. Concluzii

I. Descoperirea și constatarea infracțiunilor contra securității naționale sau acte de terorism sunt activități desfășurate, cu rare excepții, în exclusivitate de organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale.

II. Alegerea momentului constatării infracțiunii și stabilirea momentului în care să aibă loc surprinderea în flagrant este la aprecierea și latitudinea exclusivă a celor care organizează, conduc și finalizează, procesul investigativ informativ

¹⁵ ”Considerăm că urmărirea in rem este un rău mai mare decât etapa actelor premergătoare din reglementarea anterioară, care, fiind o etapă extraprosesuală nu permitea decât cu excepția unor mijloace derogatorii, o cercetare de probe, în timp ce noua procedură, care permite acest lucru nelimitat, oferind sub masca unui cadru procesual legal, oportunitatea procedurilor probatorii derogatorii, ocazionează o violare gravă și repetată a principiilor fundamentale și a drepturilor persoanei, deși acestea ocupă încă un loc central în cadrul procesului penal actual” (Gh. Mateuț, *Procedură penală, Partea Generală*, Editura Universul Juridic, București, 2019, paragr. 745, p. 685).

operativ. Numai aceștia sunt în măsură să aprecieze – în fiecare caz concret – valoarea datelor, indicilor și informațiilor pe care le dețin, justetea măsurilor preconizate, toate având drept finalitate realizarea securității naționale. În acest fel, evaluarea caracterului de infracțiune contra securității naționale sau acte de terorism a unor fapte ilicite rămâne, în exclusivitate, la îndemâna unui organ administrativ, deși aprecierea juridică este o operațiune care incumbă eminentamente organelor de urmărire penală, titulare a acțiunii penale;

III. Prevederile legale incidente (C.pr.pen. și Legile nr. 51/1991, nr. 14/1992 și nr. 191/1998) nu fac precizări exprese în legătură cu “descoperirea” infracțiunilor contra securității naționale sau acte de terorism, ci se referă doar la “constatarea” acestora, cu excepția textului privind constatarea infracțiunii flagrante, deși între cele două activități există deosebiri consistente și semnificative, la care se adaugă împrejurarea că se realizează în momente distincte; după cum nu este stipulat cu exactitate care este momentul “constatării” infracțiunilor contra securității naționale sau acte de terorism, lăsând și aceasta la aprecierea și latitudinea exclusivă a organului răspunzător cu aplicarea legii în domeniul securității naționale.

IV. *Comunicarea cu caracter secret* face posibilă sesizarea din oficiu de către procuror, dar actualele prevederi legale nu mai permit ca datele și informațiile conținute de aceasta să se poată valorifica în procesul penal, prin transformarea lor în probe /mijloace de probă, la întreaga lor capacitate informativă, pe care o conțin.

V. *Continuitatea* între procesul investigativ informativ operativ și urmărirea penală este asigurată, prin sesizarea organelor de urmărire penală, din perspectiva utilizării mijloacelor, metodelor și procedeele speciale, după cum urmează:

- a). în cazul constatării infracțiunii, organele de urmărire penală *pot continua monitorizarea faptelor și a persoanelor*, după dispunerea începerii urmăririi penale față de faptă (*in rem*), prin dispunerea și utilizarea procedeele probatorii prevăzute de codul de procedură penală, având avantajul ca rezultatul acestora să constituie probe/mijloace de probă în procesul penal; în timp ce procedeele investigative informativ operative au ca durată maximă posibilă de *utilizare 2 ani de zile*, procedeele probatorii pot avea o durată totală de *6 luni de zile*, cu excepția măsurii de supraveghere video, audio sau prin fotografiere în spații private, care nu poate depăși 120 de zile;
- b). în cazul constatării infracțiunii flagrante, organele de urmărire penală *pot continua monitorizarea, utilizarea procedeele probatorii* prevăzute de codul de procedură penală fiind însă eficientă, eventual, doar față de alte persoane decât cele implicate în procedura flagrantă.

❏ **Concluzii comparative**

Tabelul sinoptic 2. Prezentare comparativă dintre constatarea în flagrant și constatarea comună a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism

Constatarea infracțiunii flagrante (art. 293 din C.pr.pen. combinat cu art. 61 alin. (2) din C.pr.pen.)	Constatarea comună a infracțiunii (art. 61 alin. (2) din C.pr.pen.)
Oferă posibilitatea organelor constatatoare de a ridica imediat corpurile delictelor, obiectele și înscrisurile găsite asupra persoanelor implicate, <i>de a efectua percheziții corporale sau ale vehiculelor aflate la locul realizării flagrantului, fără a fi necesară autorizarea magistratului competent, și să prindă pe făptuitor/i, singura obligație pozitivă constând în aceea de a le /il preda organelor de urmărire penală</i>	Organele constatatoare au obligația de a lua măsuri de conservare a locului săvârșirii infracțiunii și de ridicare sau conservare a mijloacelor materiale de probă, care se remit organului de urmărire penală odată cu procesul verbal încheiat.

VI. Existența unor necorelări legislative și inadvertențe ale unor texte legale

1. Sesizăm o necorelare a prevederilor art. 21 din Legea nr. 51/1991 cu cele ale art. 12 alin. (3) și 4 din O.U.G. nr. 78/2016.

Primele (*art. 21 din Legea nr. 51/1991*) se referă la materialul informativ, prin utilizarea unei formule generice („*datele și informațiile de interes pentru securitatea națională, rezultate din activitățile autorizate, dacă indică pregătirea sau săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală*”), cu mențiunea că acest material este reținut în scris și transmis organelor de urmărire penală însoțit de mandatul emis pentru acestea, la care se adaugă propunerea de declasificare, după caz, totală sau în extras, potrivit legii, a mandatului, cu referire explicită la convorbirile și/sau comunicările interceptate, redade în scris, și/sau imaginile înregistrate, care se transmit organelor de urmărire penală în integralitate, însoțite de conținutul digital original al acestora.

Ar fi fost utilă inserarea sintagmei „*...și toate datele și informațiile neprelucrate*”, în consonanță cu prevederile art. 12 alin. (3) - 5 din O.U.G. nr. 78/2016:

“*Serviciile și organele specializate în culegerea și prelucrarea informațiilor au obligația de a sesiza conform dispozițiilor legale și de a pune de îndată la dispoziția Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism toate datele și informațiile deținute în legătură cu săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.11 (n.n. între care sunt expres nominalizate și cele privind infracțiunile contra securității naționale și acte de terorism);(4) Serviciile și organele specializate în culegerea și prelucrarea informațiilor, în condițiile prevăzute de reglementările proprii de organizare și funcționare, la cererea procurorului-șef al Direcției de Investigare a*

Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism sau a procurorului anume desemnat de acesta, îi vor pune la dispoziție toate datele și informațiile prevăzute la alin. (3), neprelucrate; (5) Nerespectarea obligațiilor prevăzute la alin. (1) – 4 atrage răspunderea juridică, potrivit legii”, așa cum sunt formulate.

Este improbabil ca, în procesul verbal de constatare, indiferent cât de complet ar fi, să fie surprinse toate elementele faptice rezultate din procesul investigativ informativ operativ, unele din acestea putând avea o importanță semnificativă și chiar covârșitoare pentru faza de urmărire penală, iar netransmiterea lor odată cu procesul verbal de constatare, ca anexă a acestuia, este de natură a impieta asupra cunoașterii tuturor împrejurărilor cauzei și, pe cale de consecință, asupra stabilirii adevărului.

În contextul celor expuse supra, se relevă posibilitatea organelor care sesizează constatarea unei infracțiuni contra securității naționale sau act de terorism să cenzureze și să trunchieze informații relevante pentru procesul penal, față de organul de urmărire penală.

2. Inadvertența prevederilor art. 14 alin. (1) lit. f din Legea nr. 191/1998 referitoare la aptitudinea actului de constatare a unei infracțiuni contra securității naționale sau acte de terorism realizat de organele S.P. P. de a putea poartă constitui mijloc de probă, în raport cu cele din Legea nr. 14/1992 și Legea nr. 51/1991, care nu conțin astfel de mențiuni.

Referințe

- Cristescu D. I., *Investigarea criminalistică a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism*, Editura Solness, Timișoara, 2004
- Cristescu D. I., Enescu V. C., *Practica investigativă penală și judiciară în cazul infracțiunilor contra securității naționale și de terorism. Elemente de tactică criminalistică*, vol. 1, Editura Solness, Timișoara, 2017
- Mateuț Gh., *Procedură penală, Partea Generală*, Editura Universul Juridic, București, 2019
- Mateuț Gh., *Procedură penală, Partea generală, vol. II*, ed. a II-a, rev. și ad., Editura Fundației “Chemarea”, Iași, 1997
- Udroiu M. (coord.), *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*, ed. a 3-a, Editura C.H. Beck, București, 2020
- Udroiu M. (coord.), *Codul de procedură penală, comentariu pe articole*, Editura C.H. Beck, București, 2015
- Udroiu M., Slăvoiu R., Predescu O., *Tehnici speciale de investigare în justiția penală*, Editura C.H. Beck, București, 2009
- Volonciu, N., Uzlău A.S. (coord.), *Noul cod de procedură penală*, ed. a 2-a, rev. și ad., Editura Hamangiu, București, 2015